

Terrorismin vaikutus kansainvälisiin urheilutapahtumiin suuntautuvaan matkailuun

Heidi Riuttanen

Tekijä Heidi Riuttanen	
Koulutusohjelma Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Terrorismin vaikutus kansainvälisiin urheilutapahtumiin suuntautuvaan matkailuun	Sivu- ja liitesivumäärä 55+ 2
Terrorismin uhkasta on tullut todellisuutta ja se koskettaa yhä enemmän tavallisia vapaa-ajan matkailijoita. Kahden viime vuoden aikana koko Eurooppaa on koetellut pakolaiskriisi ja jonka lisäksi olemme saaneet todistaa useita siviileihin kohdistuneita terrori-iskuja, joiden takana ovat olleet radikalisoituneet ääri-islamistit. Urheilumatkailu on nopeimmin kasvavia globaalin matkailun trendejä. Suuria kansainvälisiä urheilutapahtumia järjestetään ympäri maailmaa ja tuhansia suomalaisia matkustaa näihin tapahtumiin vuosittain joko matkanjärjestäjän järjestämällä matkalla tai omatoimisesti. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ammatilaisnäkökulmaa hyödyntäen kotimaisten matkailijoiden, jotka matkustavat matkakohteisiin siellä järjestettävän urheilutapahtuman vuoksi, suhtautumista mahdolliseen terrorismin uhkaan kohteessa tai itse urheilutapahtumassa. Työn tietoperusta muodostuu kolmesta pääluvusta, joissa määritellään urheilumatkailua, urheilutapahtumiin matkustavaa urheilumatkailijaa, matkustusmotiveja sekä urheilusuuntautunutta kuluttajakäyttäytymistä. Lisäksi työssä käsitellään erilaisia urheilutapahtumia, tapahtumaturvallisuutta sekä terrorismin vaikutusta urheilutapahtumien turvallisuuteen. Lopuksi käydään läpi terrorismin uhkaa ja sen vaikuttavuutta matkailuun sekä terrorismin asemaa tänä päivänä Euroopassa. Lisäksi perehdytään terrorismin muodoista yksittäisten toimijoiden nousuun trendiin sekä terrorismin mahdolliseen riskiin urheilutapahtumissa. Tutkimusmenetelmänä oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelututkimuksen avulla huhti-toukokuun vaihteessa 2017. Haastatteluun osallistui neljä urheilutapahtumamatkailun parissa toimivaa ammattilaista. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, onko terrorismin uhka ja kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus vaikuttanut urheilumatkailijoiden kuluttajakäyttäytymiseen tai kohteeseen matkustamiseen. Lisäksi pyrittiin selvittämään matkailualan ammattilaisten näkemysten ja kokemusten avulla asiakkaiden kuluttajakäyttäytymisen mahdollista muutosta urheilumatkailussa 2010-luvun aikana sekä kartoittamaan lähitulevaisuuden näkymiä. Tehdyn tutkimuksen perusteella terrorismin uhkan vaikutus urheilutapahtumamatkailuun ja urheilumatkailijan kuluttajakäyttäytymiseen oli odotettua pienempi. Saatujen vastausten perusteella epävakaa turvallisuustilanne tai terrorismin uhka ei merkittävästi vaikuta urheilumatkailijan päätökseen lähteä matkalle. Tilanne on eri valmismatkapuolella, jossa matkailijat reagoivat herkemmin olosuhteiden muutoksiin. Tämän perusteella urheilumatkailijaa voidaan pitää astetta riskinsietokykyisempänä.	
Asiasanat Terrorismi, Turvallisuus, Urheilutapahtumat, Urheilumatkailija	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Urheilumatkailu	3
2.1	Urheilumatkailija.....	4
2.2	Urheilumatkailijan matkustusmotiivit.....	6
2.3	Urheilumatkailijan kuluttajakäyttäytyminen	8
3	Urheilutapahtumat.....	10
3.1	Urheilutapahtumien jaottelu.....	10
3.2	Riskienhallinta urheilutapahtumassa	12
3.3	Tapahtumaturvallisuus	14
4	Terrorismi uhkana	17
4.1	Terrorismin vaikutus matkailuun.....	17
4.2	Terrorismi tänä päivänä Euroopassa.....	18
4.3	Yksittäiset toimijat terrorismin trendinä.....	20
4.4	Urheilutapahtumat ja terrorismi	21
4.4.1	Toteutunut terrorismin uhka urheilutapahtumissa.....	22
4.4.2	Olympialaisiin kohdistuneet terrori-iskut	24
4.4.3	Jalkapallo-otteluihin kohdistuneet terrori-iskut	24
4.4.4	Maratoneihin kohdistuneet terrori-iskut.....	25
5	Tutkimuksen toteutus ja menetelmät.....	26
5.1	Tutkimusmenetelmä.....	26
5.2	Aineiston hankinta.....	27
5.3	Tulosten analysointi ja luotettavuus.....	27
6	Tutkimuksen tulokset.....	29
6.1	Urheilutapahtumamatkailun toimiala Suomessa.....	29
6.2	Matkailijamäärät ja suosituimmat urheilutapahtumat	30
6.3	Kuluttajakäyttäytymisen muutos urheilutapahtumamatkailussa	32
6.4	Matkakohteen turvallisuus ja terrorismin uhka.....	34
6.5	Urheilutapahtuman turvallisuus ja terrorismin uhka	36
6.6	Epävakaan turvallisuustilanteen huomioiminen matkojen toteutuksessa	38
6.7	Terrorismin vaikutus matkustuspäätökseen	39
6.8	Valmismatka vs. omatoimimatkailu ja epävaka turvallisuustilanne	41
6.9	Tulevaisuuden kuluttajakäyttäytyminen urheilutapahtumamatkailussa	42
7	Pohdinta.....	45
7.1	Johtopäätökset tutkimuksen tuloksista	45
7.2	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi.....	49
	Lähteet	51
	Liitteet	56

1 Johdanto

Terrorismin uhkasta on tullut todellisuutta ja se koskettaa yhä enemmän tavallisia vapaa-ajan matkailijoita. Vuoden 2015 aikana tapahtuneet terrori-iskut saivat valtavasti mediahuomiota ja osaltaan aiheuttivat epävakautta Euroopan turvallisuustilanteeseen. Vuoden 2016 aikana jatkuneet terrori-iskut ja niiden kohdistus yleisötapahtumien keskelle, Ranskan itsenäisyyspäivän iletulitus Nizzassa ja Berliinin joulumarkkinat, jättivät arvet, jotka ovat heijastuneet myös ulkomaille suuntautuvaan matkailuun. Vuonna 2017 terrori-iskujen valitettava sarja on jatkunut. Kuluneen kevään aikana olemme saaneet jälleen todistaa uusien iskujen kykyä levittää pelkoa ja epävarmuutta kohdekaupungeissaan. Euroopassa terrorismin uhka on tällä hetkellä korkeimmillaan kuin koskaan aiemmin.

Urheilumatkailu on nopeimmin kasvavia globaalien matkailun trendejä. Vuoden 2016 aikana järjestettiin useita kansainvälisiä urheilun suurtapahtumia, kuten kesäolympialaiset ja jalkapallon EM-kisat, joiden turvallisuudesta ja terrorismin uhkasta spekuloidiin paljon etukäteen. Suuria kansainvälisiä urheilutapahtumia järjestetään ympäri maailmaa ja tuhansia suomalaisia matkustaa näihin tapahtumiin vuosittain joko matkanjärjestäjän järjestämällä matkalla tai omatoimisesti. Oma kiinnostus urheiluun ja tapahtumajärjestämiseen yhdistettynä koko matkailualalle erittäin ajankohtaiseen ilmiöön vaikuttivat tämän aiheen valintaan.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää ammattilaisnäkökulmaa hyödyntäen kotimaisten matkailijoiden, jotka matkustavat matkakohteisiin siellä järjestettävän urheilutapahtuman vuoksi, suhtautumista mahdolliseen terrorismin uhkaan kohteessa tai itse urheilutapahtumassa. Tutkimuksen avulla pyritään selvittämään, onko terrorismin uhka ja kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus vaikuttanut matkailijoiden kuluttajakäyttäytymiseen tai kohteeseen matkustamiseen. Lisäksi pyrittiin selvittämään matkailualan ammattilaisten näkemysten ja kokemusten avulla asiakkaiden kuluttajakäyttäytymisen mahdollista muutosta urheilumatkailussa 2010-luvun aikana. Tutkimus toteutettiin kevään 2017 aikana haastattelututkimuksena, johon haastateltiin neljää urheilutapahtumamatkailun ammattilaista.

Opinnäytetyö koostuu johdannosta, tietoperustasta ja empiirisestä osiosta. Tietoperustassa on kolme päälukua. Ensimmäisessä pääluvussa määritellään urheilumatkailua sekä urheilutapahtumiin matkustavaa urheilumatkailijaa. Lisäksi luvussa käsitellään urheilumatkailijan matkustusmotiveja, motivaatioprosessia sekä urheilusuuntautunutta kuluttajakäyttäytymistä ja ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä.

Toisessa pääluvussa avataan urheilutapahtumien laajaa käsitettä sekä tapahtumajärjestämisen kannalta olennaista riskienhallintaa ja tapahtumaturvallisuutta. Lisäksi käsitellään tapahtumaturvallisuuden operatiivista toimintaa sekä terrorismin vaikutusta urheilutapahtumien turvallisuuteen. Kolmannessa pääluvussa käydään läpi terrorismin uhkaa ja sen vaikuttavuutta matkailuun sekä terrorismia tänä päivänä Euroopassa. Lisäksi perehdytään terrorismin muodoista yksittäisten toimijoiden nousevaan trendiin sekä terrorismin mahdolliseen riskiin urheilutapahtumissa. Lopuksi esitellään urheilutapahtumissa toteutuneita terrori-iskuja sekä urheilutapahtumia, joihin terrorismin uhka on oleellisesti vaikuttanut.

Empiirisessä osiossa esitellään opinnäytetyön tutkimusongelmat sekä tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä. Lisäksi esitellään tutkimuksen kulkua, aineiston hankinta- ja analysointitapaa sekä tutkimuksen luotettavuutta. Haastattelututkimuksen tuottamia tuloksia analysoidaan ja niistä tehdään johtopäätöksiä. Lopuksi arvioidaan omaa oppimisprosessia sekä työn onnistumista.

2 Urheilumatkailu

Tässä luvussa määritellään urheilumatkailua sekä urheilutapahtumiin matkustavaa urheilumatkailijaa. Lisäksi luvussa käsitellään urheilumatkailijan matkustusmotiiveja, motivaatioprosessia sekä urheilusuuntautunutta kuluttajakäyttäytymistä ja ostopäätökseen vaikuttavia tekijöitä.

Urheilumatkailu on yksi nopeimmin kasvavia matkailun muotoja. Maailman matkailujärjestön (UNWTO) ennusteen mukaan urheilumatkailun vuosittainen kasvu on 14 % kun se koko globaalin matkailun osalta on 5 % (Global Sport Tourism Summit 2016.) Vuoden 2015 aikana 38 eri maassa ja 119 eri kaupungissa järjestettiin 83 maailmanmestaruuskilpailua sekä usean urheilulajin otteluita. Nämä urheilutapahtumat keräsivät yli 13 miljoonaa katsojaa. Urheilumatkailulla on myös merkittävä vaikutus maailman talouteen sekä tapahtumajärjestäjänä toimivan kaupungin ansaitsemiin matkailutuloihin. 83 urheilutapahtuman yhteenlaskettu suora taloudellinen vaikutus oli arviolta 2,6 miljardia dollaria, joka muodostui pelkästään kansainvälisestä urheilumatkailusta. Tapahtumaosallistujien, katsojien sekä median yhteensä tuottama suora taloudellinen vaikutus ylitti 3 miljardia dollaria. (Sportcal 2016, 8.)

Urheilumatkailun käsite on moninainen ja sitä voidaan tarkastella hyvin erilaisista lähtökohdista. Yleistäen urheilumatkailu on vapaa-aikana tapahtuvaa matkustamista, johon sisältyy urheilua jossakin muodossa. Matkan aikana urheiluun voidaan osallistua toteuttamalla urheilusuoritusta tai urheilutapahtumaan voidaan osallistua katsojan roolissa. Urheilumatkailun yksiselitteistä määrittelyä hankaloittaa urheilun ja matkailun erilliset käsitteet, jotka itsessään ovat laajasti tulkinnallisia sekä monisyisiä. (Weed & Bull 2004, 41.)

Standeven ja De Knop ovat määritelleet urheilumatkailun ”kaikenlaisena aktiivisena ja passiivisena osallistumisena urheiluun, joko itsenäisesti tai organisoidusti ja joka edellyttää matkustamista pois matkailijan kotiympäristöstä ja työpaikkakunnalta” (Standeven & De Knop 1999, 12.) Aktiivista urheilumatkailua on matkailu, jossa urheileminen on matkan pääasiallinen tarkoitus tai matkailua harrastusmahdollisuuksien parissa, jossa itse urheilu on satunnaisempaa, mutta toimii osana matkailuelämystä. Passiivinen urheilumatkailu on matkailua, jossa osallistutaan urheilutapahtumiin katsojana tai vierailaan urheiluun liittyvissä kohteissa, kuten esimerkiksi kuuluisilla urheilustadioneilla tai museoissa. Urheilutapahtumaan osallistuminen ei välttämättä ole matkan pääasiallinen tarkoitus ja passiivinen urheilumatkailu voidaan jaotella sen mukaan, kuinka suurta roolia urheilu matkan aikana näyttölee. (Standeven & De Knop 1999, 12–14.)

Weed osittain kyseenalaistaa Standeven ja De Knopin urheilumatkailun määritelmän sen tuomatta syvempää ymmärrystä kaiken kattavan lähestymistavan määritelmälle. Weedin mukaan urheilumatkailu on synerginen ilmiö, joka on enemmän kuin pelkkä urheilun ja matkailun yhdistelmä, joka tulee määritellä ilman, että se olisi riippuvainen urheilun ja matkailun käsitteistä ja joka ymmärrettävästi tuo käsitteiden synergia yhteyden esiin. Weed määrittelee urheilumatkailun sosiaalisena, kulttuurisena ja taloudellisena ilmiönä, joka ilmenee ainutlaatuisena toiminnan, henkilöiden ja paikan vuorovaikutuksena. (Weed 2008, 5–7.)

Urheilumatkailu voi olla hyvin monimuotoista ja riippuen matkailijan motiiveista, se voi toimia pääasiallisena, toissijaisena tai täysin satunnaisena matkan osana.

Standeven, De Knopin ja Weedin määritelmien lisäksi Hinch ja Higham jaottelevat urheilumatkailun (sport tourism) kovaan ja pehmeään urheilumatkailuun, joka perustuu urheilumatkailijan motiiveihin sekä urheilun merkitykseen matkan aikana. Molemmissa urheilumatkailun muodoissa urheilu toimii matkan ensisijaisena motivaationa. Kova urheilumatkailu voi olla sekä passiivista että aktiivista osallistumista kilpaurheiluun, kuten esimerkiksi osallistumista katsojana olympialaisiin tai osallistumista kilpailijana maratonille. Pehmeä urheilumatkailu on aktiivista osallistumista vapaamuotoiseen urheiluun, kuten esimerkiksi hiihtämistä tai pyöräilyä. Hinch ja Higham erottelevat jaottelussaan toisistaan urheilumatkailun ja lomaurheilun (tourism sport), jossa yhtä lailla voidaan osallistua urheiluun passiivisena ja aktiivisena, mutta urheilun merkitys matkan aikana on toissijaista tai satunnaisempi osa lomaelämystä. (Hinch & Higham 2011, 40.)

2.1 Urheilumatkailija

Urheilumatkailija määritellään tässä työssä passiivisena urheilutapahtumiin osallistuvana katsojana sekä aktiivisena urheilutapahtumaan osallistuvana kilpailijana. Urheilutapahtumat ovat passiivisen ja aktiivisen urheilumatkailijan määritelmän yhdistävä tekijä. Tämä työ poissulkee muun urheilumatkailun, kuten esimerkiksi matkakohteessa tapahtuvan vapaamuotoisen urheilun harrastamisen.

Urheilumatkailijan pääasiallinen tarkoitus matkansa aikana on osallistua urheilutapahtumiin joko osanottajana tai katsojana. Urheilutapahtumat usein mielletään suuriksi megatapahtumiksi, kuten esimerkiksi olympialaiset tai jalkapallon MM-kilpailut, mutta myös pienemmät ja paikalliset tapahtumat kiinnostavat urheilumatkailijoita. Urheilutapahtuman koko tai sen merkittävyys ei ole tapahtumaan osallistumisen päämotiivi. (Weed 2008, 19.)

Elämyksellisyys ja tapahtuman ainutkertaisuus koetaan tärkeänä motivaatiotekijänä osallistuttaessa urheilutapahtumaan. Esimerkiksi olympialaisissa ja kokoluokaltaan pienemmissä, mutta osallistujamäärältään yhdenvertaisissa Kansainyhteisön kilpailuissa (Commonwealth Games) samankaltaista kävijäprofiilia esiintyy tapahtumien ainutlaatuisuuden takia. Urheilutapahtumiin katsojan roolissa osallistutaan usein perheenjäsenien tai kaveriporukoiden seurassa. Suurtapahtumien lisäksi vastaavaa kiinnostusta katsojien keskuudessa esiintyy myös pienemmässä mittakaavassa sekä liigatason joukkueurheilussa kuten esimerkiksi jääkiekossa tai jalkapallossa. (Weed & Bull 2004, 61–62.)

Monella joukkuelajilla on oma fani- ja katsojakulttuurinsa, joita yhdistävät korkea sitoutumisen taso kannustettavaan joukkueeseen sekä vahva yhteisöllisyyden tunne. Fanikulttuuriin pohjautuva katsojaprofiili on enemmän kaveriporukka painotteista kuin perheenjäsenistä muodostuvia ryhmiä. Fanikulttuuri on usein oleellinen osa henkilön elämäntapaa ja omana alakulttuurinaan se vaikuttaa urheilun katsomiseen urheilutapahtumassa, jossa ihmisten, paikan ja urheilun vuorovaikutus muodostavat yhdessä elämyksen.

Joukkueen pelaamista mennään säännöllisesti katsomaan ja joukkueen puolesta ollaan valmiita kuluttamaan huomattavasti rahaa ja aikaa matkustamalla otteluiden perässä myös kotimaan ulkopuolelle. Urheilu on matkan keskeinen tapahtuma, jonka ympärille kaikki muu matkan aikana tapahtuva toiminta rakennetaan. Esimerkkinä voisi toimia suomalaisen jääkiekkokannattajien matka jääkiekon MM-kilpailuihin tai autourheilufanien tekemä kannatusmatka Formula 1 – osakilpailuun. Fanikulttuuriin perustuvaan urheilumatkailuun liittyy tärkeänä osana sosiaalinen toiminta itse tehtävän matkan lisäksi sekä vahva mielenkiinto urheiluun ja kannatettavan joukkueen tai urheilijan menestymiseen. (Weed & Bull 2004, 63.)

Urheilun massatapahtumaan, kuten maratonille tai triathlonille, osallistuminen on urheilumatkailua, jossa itse tapahtumaan osallistuminen on matkan tarkoitus. Urheilutapahtuma määrittelee matkakohteen ja usein matkat ovat päivämatkoja tai yhden yöpymisen sisältäviä matkoja. Tapahtuman jälkeen kohteessa oloaikaa voidaan jatkaa lomailulla ja silloin urheilun merkitys matkan aikana ei ole enää ratkaiseva tekijä. Urheilumatka toteutetaan yleensä perheenjäsenien kanssa, jotka toimivat tapahtuman aikana kilpailijan taustatukea. Massatapahtumiin osallistuvalla urheilumatkailijalle urheilu on usein elämäntapa.

Tapahtumaan osallistuminen ja vuorovaikutus muiden kilpailijoiden kanssa koetaan tärkeämmäksi kuin tapahtuman sijainti tai itse urheilumatkailu. Osallistujamäärien ollessa useita kymmeniä tuhansia, massatapahtumilla on usein myönteinen vaikutus tapahtuman isäntäkaupungin saamaan matkailutulloon. (Weed & Bull 2004, 65.)

2.2 Urheilumatkailijan matkustusmotiivit

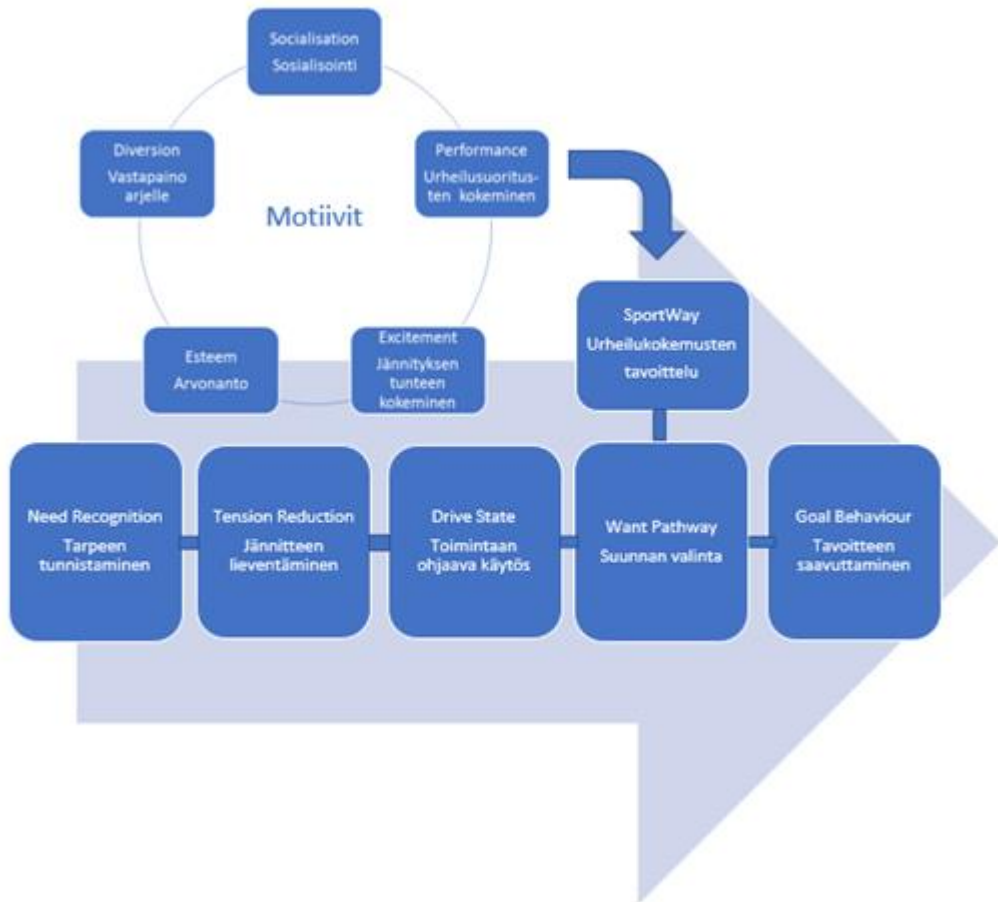
Horner ja Swarbrooke jaottelevat matkustamisen motivaatiotekijät kahteen eri ryhmään: niihin, joita motivoi pelkästään lomalle lähteminen ja niihin, joita motivoi tietynlainen loma, tiettyä ajankohtana ja tietyssä kohteessa. Motivaatiotekijät voivat olla molemmissa ryhmissä täysin erilaisia tai toisiaan täydentäviä. Todennäköisesti useat eri tekijät vaikuttavat matkailijaan samanaikaisesti. Yksittäisen matkailijan persoonallisuus, elämäntavat, aikaisemmat kokemukset ja elämykset ovat päätekijöitä, joista motivaatiot muodostuvat. Ihmiset matkustavat tyypillisesti puolison, perheen, kavereiden tai muun seurueen kanssa. Tällöin matkaseura vaikuttaa olennaisesti motivaatiotekijöihin. Esimerkiksi perheen kanssa matkalle lähtöä motivoivat erilaiset tekijät kuin fanijoukkueen kanssa tehty kannatusmatka. Harvoin koko seuruetta motivoi sama tekijä, jolloin usein kompromissien kautta yksi motivaatio nousee hallitsevaksi ja muita motivaatiotekijöitä pyritään huomioimaan tarpeen mukaan. (Horner & Swarbrooke 2016, 75–78.)

Hornerin ja Swarbrooken jaottelun perusteella urheilumatkailijan voi asettaa ryhmään, jota motivoi tietynlainen loma, sillä pelkän lomailun sijaan urheilumatkailijaa motivoi urheilu ja urheilutapahtumaan osallistuminen tai urheilun katsominen. Sisäisenä tekijänä motivaatio ohjaa tavoitteellista käyttäytymistämme. Urheilumatkailijan motivaation kehitystä voisi kuvaila itse toiminnan kokemisen palkitsevana, tässä tapauksessa urheilutapahtumaan osallistumisen, josta urheilumatkailija saa sisäistä mielihyvää.

Funkin mukaan urheilumatkailijan kuluttajakäyttäytymistä ohjaava motivaatioprosessi muodostuu tarpeen tunnistamisesta, jännitteen lieventämisestä, toimintaan ohjaavasta käytöksestä, suunnan valinnasta sekä tavoitteen saavuttamisesta. Motivaatioprosessin aikana tarpeen tunne ajaa työntö- ja vetovoimatekijöiden kautta urheilumatkailijaa kohti tavoiteltua lopputulosta.

Tarpeen tunnistaminen käynnistää motivaatioprosessin silloin, kun nykytila ei vastaa ihannetta. Nykytilan ja ihanteen välinen ristiriita edesauttaa epämiellyttävän jännitteen muodostumista. Esimerkiksi urheilumatkailija kokee halua ja tarvetta (Need Recognition) osallistua suosikkijoukkueensa ratkaisevaan jalkapallo-otteluun, mutta ottelulippujen ostopäätös tulisi tehdä nopeasti ottelun ollessa pian loppuunmyyty. Syntyneen jännitteen lieventämiseksi (Tension Reduction) ja tasapainon palauttamiseksi kiire ajaa hänet toimimaan (Drive State) asian etenemiseksi. Suunnan valinta (Want Pathway) määrittelee tavan, jolla hän useista eri vaihtoehdoista löytää mieluisimman täyttämään tarpeensa ja joka johtaa haluttuun positiiviseen lopputulokseen.

Suosikkijoukkueen kotisivujen verkkokaupasta ostettujen ottelulippujen jälkeen tavoite on saavutettu (Goal Behaviour) ja tarpeen tunne täytetty. (Funk 2008, 16–21.)

Kuvio 1. Urheilumatkailijan motivaatioprosessi ja urheilukokemusten tavoittelu motivaatiotekijöiden avulla (muokattu Funk 2008, 16–26).

Kuvio 1 havainnollistaa edellä kuvattua urheilumatkailijan motivaatioprosessia sekä urheilu- ja tapahtumakokemuksista motivoituneen potentiaalisia mahdollisuuksia saavuttaa haluttu lopputulos eli urheilukokemus. Kuvio mahdollistaa tavoitteellisen käyttäytymisen ja suunnan valinnan kautta useita eri vaihtoehtoja positiivisen edun saavuttamisen niin passiiviselle urheilua katsovalle kuin aktiiviselle urheilutapahtumaan osallistuvalla. Tunnistettu tarve ajaa työntö- ja vetovoimatekijöiden avulla urheilumatkailijaa kohti sellaista urheilullista toimintaa, joka pystyy tyydyttämään tarpeen ja luomaan hänelle tyytyväisyyden tunnetta. Positiivisen edun tavoittelu motivoi sisäistä halua etsiä urheilukokemuksia ja – tapahtumia, jotka täyttävät sosiaaliset, fyysiset ja henkilökohtaiset tarpeet.

Myös urheilukokemuksia hakevaa ohjailevat erilaiset motiivit, jotka tyydyttävät tarpeita ja antavat hänelle hyötyä. Funkin mukaan perusmotiiveja urheilukokemusten tavoitteluun ovat sosiaalinen vuorovaikutus, urheilusuoritusten kokeminen, jännityksen tunteen koke-

minen, arvonanto ja vastapaino arjelle. Nämä motiivit ohjautuvat motivaatioprosessin suunnan valinnan yhteydessä ja luovat vaihtoehtoisia tapoja hakeutua urheilukokemusten pariin. Motiivit auttavat ymmärtämään, miksi urheilutapahtumiin osallistutaan. Esimerkkinä henkilö on saanut kutsun ystäviltään lähteä mukaan katsomaan jääkiekon MM-kilpailuja toukokuussa Pariisiin. Tarpeen tunne tapahtumaan osallistumisesta ja ajanvietosta ystävien kanssa ajaa häntä kohti tavoitteen saavuttamista. Pääsy jääkiekon MM-kilpailuihin on päämotiivi hänen toiminnalleen, joka luo tiettyjä positiivisia ennako odotuksia, mutta myös muita lisättyjä etuja, kuten ystävien kanssa vietetty aika, MM-kilpailujen tunnelma, jännitys otteluissa ja urheilijoiden tekemät urheilusuoritukset. Mahdollisuudet tarpeen tyydyttämiseksi ja lisäedut motivoivat henkilöä saavuttamaan tavoitteensa.

2.3 Urheilumatkailijan kuluttajakäyttäytyminen

Elämäntyyli ja henkilökohtaiset erityispiirteet vaikuttavat kuluttajakäyttäytymiseemme. Urheilumatkailijan kuluttajakäyttäytymistä ohjaavat lisäksi hänen mielenkiintonsa kohteet ja harrastuksensa, joilla on oleellinen merkitys ostopäätöksen tekemisessä. Matkakohdetta oleellisempi asia on itse matka ja matkalta saatavat kokemukset ja elämykset. Ajallinen ja rahallinen panostus, joka käytetään urheilu- ja tapahtumamatkailuun ovat seurausta edellä kuvatun motivaatioprosessin suuntauksesta tavoitella elämyksiä ja kokemuksia. Hinchin ja Highamin mukaan etäisyydet vaikuttavat urheilumatkailijan kohteessa saatuihin kokemuksiin. Mitä kauemmas urheilumatkailija matkustaa, sitä todennäköisemmin hän viettää enemmän aikaa kohteessa ja käyttää myös muita matkailijoille suunnattuja palveluja (Hinch & Higham 2011, 90.) Funk määrittelee urheilu- ja tapahtumasuuntautuneen kuluttajakäyttäytymisen kokonaisvaltaisena prosessina, jossa tarpeen tunteen täyttämiseksi ja hyödyn saavuttamiseksi kuluttajat valitsevat, ostavat, käyttävät ja kuluttavat loppuun urheiluun ja urheilutapahtumiin liittyviä tuotteita ja palveluita.

Gibsonin (2003) mukaan urheilutapahtumiin suuntautunut kuluttajakäyttäytyminen muodostuu kolmesta eri osatekijästä, jossa matkustetaan joko osallistumaan tai katsomaan urheilutapahtumaa ja vierailaan urheilunähtävyydessä, kuten esimerkiksi kuuluisalla stadionilla tai moottoriradalla. (Gibson 2003, teoksessa Funk 2008, 6.)

Nämä tekijät yhdessä vaikuttavat henkilön päätöksentekoon sekä olemassa olevien resurssien, ajan (ajan määrä, jonka henkilö omistaa urheilun katsomiseen paikanpäällä tapahtumassa tai TV:n ja medialaitteiden välityksellä) ja rahan (rahan määrä, jonka henkilö käyttää mm. tapahtumien pääsylippuihin, matkustamiseen ja fanituotteisiin) käyttöön. (Funk 2008, 4–7.)

Urheilu- ja tapahtumasuuntautunut päätöksenteko muodostuu kolmesta eri vaiheesta, jossa ensimmäisenä ulkoiset tekijät (sosiologiset vaikutukset ja markkinointitoimenpiteet) vaikuttavat henkilön käsityksiin ja arviointiin urheilutuotteen tai – palvelun tarpeellisuudesta ja sen tuomasta positiivisesta seurauksesta. Sosiologisiin vaikutuksiin kuuluvat aiemmin hankittu tieto sekä suositukset esimerkiksi perheenjäseniltä ja ystäviltä. Markkinointitoimenpiteisiin kuuluvat etenkin mainonnan ja tuotteistamisen vaikutus, joiden avulla pyritään luomaan tarvetta ja ohjaamaan kuluttajakäyttäytymistä.

Ulkoiset tekijät ohjaavat päätöksentekoa toiseen vaiheeseen, arviointia kohti, jossa sisäiset tekijät (motivaatio, havainnointikyky, oppiminen, muisti ja persoonallisuus) prosessoivat ja muokkaavat urheilusuuntautunutta kulutusta vaikuttaen henkilön lopulliseen päätökseen. Motivaatio ohjailee henkilöä kohti haluttavaa lopputulosta ja havainnointikyky auttaa tulkitsemaan ja järjestämään vastaanotettua tietoa. Oppiminen ohjaa suorasti (osallistuminen urheilutapahtumaan) tai epäsuorasti (katsomalla TV:tä) käyttäytymistä tiedon ja kokemusten kautta. Muistin avulla tiedon ja kokemusten arviointi edesauttaa päätöksentekoa. Persoonallisuus tuo lisäksi mukanaan yksilöllisiä ominaisuuksia, jotka vaikuttavat kokonaisuuteen.

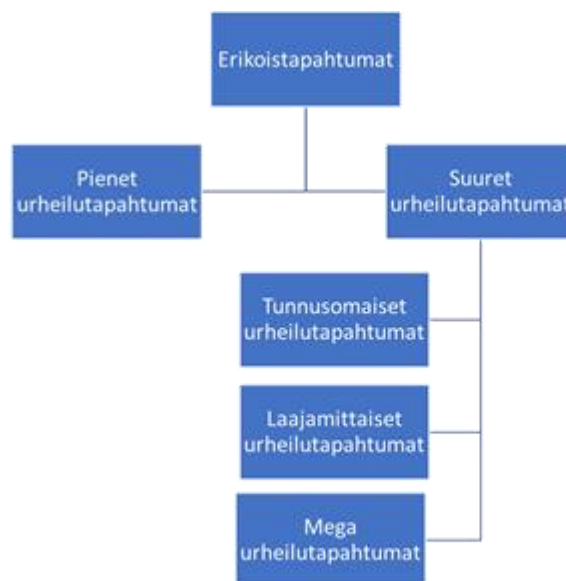
Päätöksenteon viimeiseen vaiheeseen liittyvät henkilön psykologiset ominaisuudet ja käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät. Psykologiset ominaisuudet vaikuttavat asenteen muodostumiseen urheilutuotetta tai – kokemusta kohtaan ja käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät edustavat havaittavissa olevaa päätöstä. Lopputulokseen voivat vaikuttaa henkilön aikaisempi ostokäyttäytyminen, päätökset sekä kokemukset. Urheilusuuntautunut ostokäyttäytyminen koostuu kokemuksellisesta ja perinteisestä kaupallisesta toiminnasta, jossa urheilutapahtuman katsojat ja osallistujat samanaikaisesti tuottavat ja kuluttavat niin tuotetta kuin palvelua. (Funk 2008, 31–40.)

3 Urheilutapahtumat

Tämän luvun tarkoituksena on avata urheilutapahtumien laajaa käsitettä sekä tapahtumajärjestämisen kannalta olennaista riskienhallintaa ja tapahtumaturvallisuutta. Aluksi selvitetään erilaisia urheilutapahtumia jaottelun avulla, jotta urheilutapahtumien monimuotoisuus selkeytyisi paremmin. Lisäksi käsitellään urheilutapahtuman vaikutuksia tapahtuman järjestävälle isäntäalueelle. Tapahtumien riskienhallintaa käsitellään yleisellä tasolla ja avataan urheilutapahtumiin soveltuvaa riskienhallintaprosessia. Lopuksi käsitellään tapahtumaturvallisuutta, operatiivista toimintaa sekä terrorismin vaikutusta urheilutapahtumien turvallisuuteen.

3.1 Urheilutapahtumien jaottelu

Yleismääritelmänä urheilutapahtumille voidaan pitää niiden olevan luonteeltaan tilapäisiä ja tavanomaisesta arkielämästä poikkeavaa toimintaa, kerran tai toistuvasti järjestettäviä ja jonka merkittävyys luo potentiaalista hyötyä tapahtuman järjestävälle alueelle, kuten esimerkiksi vetovoimaisuutta tai lisääntynyttä tietoisuutta. Urheilutapahtumia voidaan luokitella tapahtuman toistuvuuden, ainutkertaisuuden tai tapahtumaa leimaavien ominaispiirteiden mukaan, jotka sisältävät erilaisia yhdistelmiä tapahtuman kokoluokasta, kestosta ja tuottavuudesta kansainvälisyyteen sekä alueelle tunnusomaisiin piirteisiin. Urheilutapahtumat muodostuvat urheilua sisältävän ohjelman, ihmisten ja paikan välisestä vuorovaikutuksesta ja ovat hyvin usein suunniteltuja projekteja, jotka noudattavat ennalta määriteltyä elinkaarta. (Parent & Smith-Swan 2013, 3.)

Kuvio 2. Urheilutapahtumien jaottelu (muokattu Parent & Smith-Swan 2013, 4.)

Parent & Smith-Swan jaottelevat urheilutapahtumat erikoistapahtumiin (Special events) sekä pieniin (Minor sports events) ja suuriin (Major sports events) tapahtumiin. Suuret urheilutapahtumat jaotellaan lisäksi alaluokkiin, jotka ovat tunnusomaiset urheilutapahtumat (Hallmark events), laajamittaiset urheilutapahtumat (Large-scale sports events) sekä megaurheilutapahtumat (Mega sports events). Urheilutapahtumien luokittelut eivät ole tarkkoja ja monesti niitä sekoitetaan keskenään. Mitä suurempi urheilutapahtuma on kyseessä, sitä merkittävämpi vaikutus sillä on tiedotusvälineisiin, osanottajiin, tapahtuman profiiliin, infrastruktuuriin, kuluihin ja tapahtumasta saataviin hyötyihin. Tapahtumaa voi kutsua erikoistapahtumaksi silloin, kun se järjestetään kerran tai harvoin ja poikkeaa normaali rutiineista. Tapahtuma koetaan usein erikoiseksi tai ainutlaatuiseksi, kun se sisältää seuraavia tekijöitä: juhlevaa tunnelmaa, autenttisuutta, laatua, vieraanvaraisuutta, perinteitä, teemoja, symboliikkaa, kansainvälistä huomiota sekä merkittävää määrää osanottajia.

Pienet urheilutapahtumat koostuvat osanottajamääriltään pienemmistä ja usein paikallisista tai yhteisöllisistä ryhmistä. Myös tapahtumaa katsomaan saapuneet ovat paikallista väestöä. Mediahuomio ja yleinen kiinnostus on vähäistä verrattuna suuriin urheilutapahtumiin, joiden osanottajamäärät ovat merkittäviä ja jotka houkuttelevat kansallisia sekä kansainvälisiä osallistujia ja katsojia. Monien eri joukkue- ja yksilölajien osa- ja mestaruuskilpailut sopivat suurten urheilutapahtumien luokkaan, joiden isännöintiä myös usein tietoisesti haetaan. Suuret urheilutapahtumat eivät ole paikkasidonnaisia ja tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi amerikkalaisen jalkapallon loppuottelu Super Bowl ja jalkapallon Mestarien liiga (UEFA Champions League) ottelut.

Tunnusomaiset urheilutapahtumat ovat perinteisiä paikkaan sidottuja tapahtumia, jotka ovat kansainvälisesti tunnettuja tapahtuman järjestävästä isäntäkaupungista tai alueesta, joiden nimi pystytään yhdistämään tapahtumaan. Tunnusomaisia urheilutapahtumia ovat esimerkiksi New Yorkin maraton, Lontoossa järjestettävä Wimbledonin tennisturnaus tai Ranskan ympäriajo (Tour de France) pyöräilykilpailu.

Laajamittaiset urheilutapahtumat ovat kooltaan ja järjestelyiltään hieman pienempiä kuin megaurheilutapahtumat, mutta ovat yhtä lailla kansainvälisiä ja kiinnostavat suurta joukkoa osallistujia ja mediaa ympäri maailman. Laajamittaisia urheilutapahtumia ovat esimerkiksi eri ammattikuntien ja maanosien väliset multisport – urheilukilpailut, kuten World Police and Fire Games ja World Masters Games. Luokitteluun kuuluu myös valtavirtalajien ulkopuolelle kuuluvia suuria tapahtumia kuten vuosittain järjestettävä lumilajien X Games. Kyseiset tapahtumat eivät välttämättä kiinnosta suurta yleisöä yhtä paljon kuin megaurheilutapahtumat, mutta osallistujamäärät ovat lähellä samaa tasoa tai jopa

suurempia. Arvostetut megaurheilutapahtumat, kuten esimerkiksi olympialaiset, yleisurheilun ja jalkapallon MM-kilpailut ovat kertaluontoisia ja suurimpia järjestettäviä urheilutapahtumia, jotka vaikuttavat merkittävästi koko isäntäalueensa talouteen, vetävät suuria majoja matkailijoita puoleensa ja kiinnostavat mediaa maailmanlaajuisesti. Megaurheilutapahtumat ovat samalla maailman tunnetuimpia ja seuratuimpia urheilutapahtumia. (Parent & Smith-Swan 2013, 3–4; Allen, O’Toole, Harris & McDonnell 2011, 12–15.)

Suurten kansainvälisten urheilutapahtuminen tuoma taloudellinen hyöty tapahtuman isäntänä toimivalle alueelle on usein merkittävä. Urheilutapahtuma luo vetovoimaa vierailta alueella joko osallistujana tai katsojana ja kävijöiden rahankäyttö vierailun aikana tuottaa positiivista vaikutusta koko matkakohteelle. Kansainvälisen urheilutapahtuman isännöinti voi nostaa kohteen mainetta ja suosiota lisäten matkailijoiden mielenkiintoa vierailta kohteessa myöhemmin tulevaisuudessa. Lisäksi urheilutapahtuman saama suuri mediahuomio voi yhtenä tekijänä nostaa kohteen mielenkiintoa matkailijoiden keskuudessa. Positiivisten vaikutusten seurauksena kansainvälisten urheilutapahtumien isännöinnistä on tullut monelle matkakohteelle oleellinen osa kohteen strategista kehitystä.

Kansainvälisen urheilutapahtuman myötä saatavien matkailutulojen tulojen lisäksi kohteen infrastruktuurin kehitys usein aktivoituu tapahtuman isännöinnin seurauksena. Esimerkiksi olympialaisten kohdalla isäntäkaupunkeina toimineet kohteet ovat muun muassa investoineet liikenneyhteyksien, kuten lento- ja raideyhteyksien parantamiseen, joka edesauttaa tulevien suurten tapahtumien isännöintiä ja matkailijoiden kohteeseen saapumista.

Vaikka suurilla urheilutapahtumilla katsotaan yleisesti olevan positiivinen vaikutus isäntäkohteeseen, on jokaisella kolikolla aina kääntöpuolensa. Sosioekonomiset vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön sekä vastuullisuus tulisi nostaa taloudellisten vaikutusten rinnalle yhdenvertaisena osana tapahtuman aiheuttamaa kokonaisvaikutusta arvioitaessa. (Shipway & Fyall 2012, 13–14; Masterman 2004, 80–83; Weed & Bull 2004, 29.)

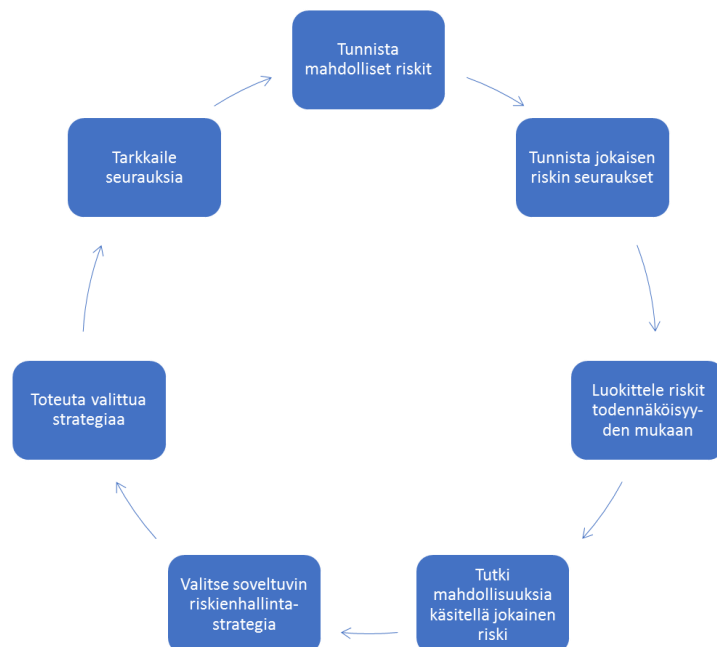
3.2 Riskienhallinta urheilutapahtumassa

Tapahtumien järjestämisessä lähes ääretön määrä asioita voi mennä pieleen tai eri tavalla kuten etukäteen on suunniteltu. Tapahtumajärjestäjän on varauduttava siihen mahdollisuuteen, että jotain suunnittelematonta tapahtuu. Potentiaalisten riskien löytäminen ja toiminta niiden lieventämiseksi tai vähentämiseksi edellyttää valmius- ja hätätoimenpidesuunnitelmaa. Tapahtuman koolla ja laajuudella on usein suora yhteys moniin ongelmiin ja uhkiin. Osanottajamääriin ja tapahtumasta saatavaan tuottoon voi esimerkiksi merkittävästi vaikuttaa huonot sääolosuhteet tai ennalta arvaamattomat luonnonvoimat. Korkean tason turvallisuus- ja seurantatoimenpiteet ovat edellytys terrorismin ja rikosten torjunnassa. (Shone & Parry 2013, 222–223; Getz & Page 2016, 347.)

Monet urheilulajeista ja tapahtumista ovat luonnostaan riskejä sisältäviä kuten esimerkiksi moottoriurheilutapahtumat. Vuoden 2017 rallin MM-sarja alkoi murheellisesti Monacossa Monte Carlon osakilpailussa katsojan kuoltua erikoiskokeella auton ulosajon seurauksena. (Wuorela 2017.) Moottoriurheilun lisäksi muut vauhtia sisältävät lajit kuten useimmat lumilajit tai lajit, joissa eläimet ovat osana kilpailutilannetta, sisältävät aina erilaisia riskejä erityisesti lajin osanottajille. Riskipitoisissa lajeissa piilee myös niiden viehättävyys ja tapahtumajärjestäjät joutuvatkin tasapainoilemaan ohjeistusten sekä riskinsietokyvyn rajamailla. Lajien ominaispiirteisiin liittyvien riskien lisäksi riskit voivat nousta tapahtumaorganisaation sisältä. Mahdollisia riskejä voi syntyä esimerkiksi projektin hallinnassa ja johtamisessa ilmenevien puutteiden johdosta tai selkeästä ammattitaidon puutteesta, joka voi juontaa henkilökunnan tai vapaaehtoisten työntekijöiden riittämättömästä koulutuksesta. Riskit aiheuttavat ongelmia ja niiden vaikutukset ovat usein moniulotteisia aina yksilöiden terveydestä taloudellisiin menetyksiin ja yhteiskuntasuhteisiin asti. (Getz & Page 2016, 348.)

Riskienhallinta voidaan määritellä prosessina, jossa etukäteen arvioidaan kaikki mahdolliset riskit, jotka uhkaavat tapahtumaa ja sen sidosryhmiä ja joita suunnitelmallisesti pyritään estämään, minimoimaan tai lieventämään. Osaan urheilutapahtumiin liittyvistä erilaisista riskeistä voidaan varautua etukäteen suunnittelemalla tarkka toimintamalli erilaisten tilanteiden varalle. Riskianalyysin avulla pyritään tunnistamaan tapahtumaan liittyviä riskejä, niistä aiheutuvia seurauksia sekä seurauksien todennäköisyyttä. Riskienhallinnalla määritetään tarvittavat toimenpiteet riskien ehkäisemiseksi. (Parent & Smith-Swan 2013, 215–217.)

Kuvio 3. Riskienhallintaprosessi suuriin urheilutapahtumiin (muokattu Parent & Smith-Swan 2013, 220.)

Kuvio 3 esittää Parent ja Smith-Swanin ehdotelman suuriin urheilutapahtumiin soveltuvas- ta riskienhallintaprosessista. Prosessin alussa jokainen mahdollinen urheilutapahtumaan, sen organisaation toimintaa tai tavoitteita koskeva riski tulee tunnistaa ja ryhmitellä omaan luokkaansa. Riskien tunnistamiseen suositellaan SWOT-analyysiä (vahvuudet, heikkou- det, mahdollisuudet ja uhkat) sekä aiempien havaintojen hyödyntämistä asiantuntevan suunnitteluryhmän avulla. Jokaisen tunnistetun riskin mahdolliset seuraukset tulee lisäksi määritellä. Eri riskeillä on erilaiset todennäköisyydet toteutua ja toteutuessaan eriasteiset vaikutukset laajuudeltaan ja vakavuudeltaan. Luokittelemalla riskit saadaan aikaiseksi kokonaiskuva tapahtumaa uhkaavista vaaroista. Riskienhallintastrategioita on useita ja tutkimalla eri mahdollisuuksia käsitellä tunnistettuja riskejä pystytään valitsemaan urheilu- tapahtumaan soveltuvin riskienhallintastrategia. Strategian hyödyntäminen tilanteen vaa- tiessa on oleellista parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Prosessin päät- tyessä valitun strategian ja käytössä olleiden menetelmien onnistumista ja seurauksia sekä tapahtumaorganisaation suoriutumista tulee kontrolloida ja analysoida tulevien urhei- lutapahtumien riskienhallintaa ajatellen.

3.3 Tapahtumaturvallisuus

Turvallisuus on merkittävä osa riskienhallintaa sekä tapahtumien operatiivista toimintaa. Tapahtumaturvallisuus on monimuotoinen kokonaisuus, joka muodostuu verkostojen väli- sen yhteistyön tuloksena, jossa tapahtumaorganisaation, julkisen- ja yksityisen sektorin yhteinen panostus varmistaa jokaisen tapahtumaturvallisuutta koskevan osa-alueen huo- mioimisen. Tänä päivänä suureen urheilutapahtumaan osallistuvalla turvatarkastukset ja näkyvä järjestyksenvalvonta ovat osa normaalia ja vakiintunutta käytäntöä.

Globalisaatio ja digitalisaatio yhdessä ovat vaikuttaneet siihen, kuinka nopeasti tieto saa- vuttaa meidät tänä päivänä. Jos esimerkiksi suunnittelemme matkaa ja matkakohteessa on tapahtunut terrori-isku, saamme siitä nopeasti tiedon uutisvälityksen kautta sekä ajan- tasaista tilanteen seuranta, jonka perusteella pystymme tekemään päätöksiä lähteä mat- kalle, siirtää matkaa tai vaihtaa kohdetta. Turvallisuus perusarvona ja turvallisuushakui- suus länsimaissa on noussut korkeammalle tasolle sekä henkilökohtainen riskinottohalu on selkeästi vähentynyt. Turvallisuuden tulkinta ja turvallisuuden kokeminen on lisäksi vahvasti kulttuurisidonnainen käsite ja kulttuuritaustamme vaikuttaa olennaisesti siihen, kuinka aistimme, mitä havaitsemme ja kuinka viestimme havaintomme. (Iivari 2012, 12– 13; 20.)

Yleisesti ottaen katsojat kokevat olonsa turvalliseksi urheilutapahtumissa, mutta katsojan profiili ja hänen edustama kohderyhmä vaikuttaa siihen, kuinka turvallisuusriskit koetaan. Esimerkiksi naiset ovat miehiä varauksellisempia turvallisuusasioissa. Myös katsojan ikä

vaikuttaa turvallisuuden tunteen kokemiseen ja turvallisuustoimenpiteet voidaan kokea jopa kielteisenä asiana. Paikalliset asukkaat ovat usein huomattavasti tietoisempia tapahtumaan liittyvistä turvallisuustoimenpiteistä ja turvallisuusasiat huolettavat heitä vähemmän kuin tapahtumaan saapuvia urheilumatkailijoita. Urheilukatsojalle turvallisuustoimenpiteet pyritään pitämään mahdollisimman näkymättömänä osana, jotta urheilutapahtumasta saatava elämys ei liialti kärsisi. (Parent & Smith-Swan 2013, 221; 225.)

Turvallisuuteen panostaminen suurissa urheilutapahtumissa on korostunut huomattavasti vuonna 2001 New Yorkissa tapahtuneiden WTC-iskujen jälkeen. Terrorismin vaikutus on nähtävissä muun muassa mittavien turvatoimien jatkuvana kehityksenä, niin teknologise-
na kuin operatiivisena, sekä turvallisuuskustannusten osuuden merkittävänä kasvuna tapahtuman kokonaiskustannuksissa. Esimerkiksi olympialaisten kohdalla puhutaan jo miljardiluokan kustannuksista. Jokainen suurtapahtuma on osa laajempaa kokonaisuutta, jossa useat eri organisaatiot ja viranomaiset noudattavat turvallisuusasioissa yhteisiä standardeja ja menettelyitä tapahtumapaikan rakentamisesta sen purkamiseen. Hyvistä käytänteistä opitaan ja niitä myös hyödynnetään seuraavien tapahtumien järjestämisessä. Jokainen tapahtuma näin ollen pyrkii tarjoamaan entistä parempaa ja entistä koordinoitumpaa turvallisuustasoa edeltäjiinsä verrattuna. Kansainvälisellä Olympiakomitealla ja Kansainvälisellä jalkapalloliitolla (FIFA) on keskeinen rooli tapahtumaturvallisuuteen liittyvän tiedon jakamisessa ja sen välittämisessä.

Komento- ja ohjauskeskukset toimivat urheilutapahtuman operatiivisen toiminnan ytimessä. Riskianalysoinnit, hätä- ja evakuoitinkoulutukset, kamera- ja kulunvalvonta eri tunnistautumismenetelmillä ja turvatarkastukset tapahtuma-alueella liikkuville henkilöille sekä ajoneuvoille ovat olennainen osa tapahtumien turvallisuusprosessia. Tapahtumaturvallisuutta valvotaan myös tapahtuma-alueen ulkopuolella, jolla pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia turvallisuusongelmia. Esimerkiksi jalkapallon MM-kilpailujen ja Mestarien liigan otteluiden isäntämaat valvovat maahan saapuvia jalkapallokannattajia. Maahanpääsy evätään tarvittaessa henkilöiltä, joilla on rikostaustaa tai he ovat tunnettuja jalkapallohuliganismista.

Jos vakavan vaaratilanteen uhka, kuten terrori-iskut, olisi ennustettavissa ja turvatoimien vahvuus iskujen estämiseen todistettavissa, olisi myös mittavat panostukset tapahtumaturvallisuuteen vaivatta perusteltavissa. Terrori-iskun todennäköisyyttä urheilutapahtumassa on kuitenkin erittäin haasteellista ennustaa. Bennettin ja Haggertyn mukaan terroritekoja kuvaavat analyysit ovat toistuvasti osoittaneet terroristien kohdentavan iskunsa kovista pehmeämpiin, vähemmän turvattuihin ja vartioituihin kohteisiin. Suurien urheilutapahtumien saama kansainvälinen mediahuomio ja tapahtuman keskitetty ympäristö voisi

silti hyvin palvella terrorismin päämääriä. (Bennett & Haggerty 2011, 2; Parent & Smith-Swan 2013, 222–223.)

Tarlow (2002) on kiinnittänyt huomiota terrorismin ja tapahtumien väliseen yhteyteen ja tunnistanut neljä eri tekijää, miksi juuri tapahtumat olisivat kiinnostavia kohteita terrorismi-iskuille. Ensimmäiseksi tapahtumat ja tapahtumapaikat ovat usein keskusta-alueiden ja pääliikenneyhteyksien välittömässä läheisyydessä, jolloin kohde on helposti saavutettavissa. Toiseksi tapahtumilla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ja häiriön aiheuttaminen, tapahtuman peruutus tai sen lykkäys, mittavalle liiketoiminnalle sekä kohteeseen suuntautuvalla matkailulla olisi houkuttelevaa. Kolmanneksi mediahuomio tapahtumissa on välitöntä, jota terroristit teoilleen juuri haluavat. Viimeiseksi tapahtumayleisö on hyvin usein tapahtumajärjestäjälle tuntematonta ja tapahtumiin osallistutaan anonyymeinä, jolloin sulautuminen yleisön joukkoon on mahdollista. (Tarlow 2002, teoksessa Getz & Page 2016, 349.)

Verrattuna muihin mahdollisiin riskeihin, joita urheilutapahtumassa voisi sattua ja joiden vaikutus koskisi tiettyä tapahtuman osa-aluetta, terrorismiin liittyvät riskit ovat yleensä laaja-alaisia ja koko tapahtumaa koskevia. Erilaisia todennäköisyysanalyyssejä hyödynnetään usein arvioitaessa suuren urheilutapahtuman turvallisuutta ja tapahtumaan kohdistuvan terrorismin riskejä. Parentin ja Smith-Swanin mukaan käytössä olevia menetelmiä on kritisoitu niiden sopimattomuudesta jatkuvasti kehittyvään ja toimintaympäristöönsä muuttuvaan terrorismiin. Terroritekoa suunnittelevat ovatkin usein askeleen edellä tapahtumajärjestäjiä, jotka toistuvasti etsivät heikkouksia tapahtuman koneistosta, jonka vuoksi verkostoa, tapahtuma-alueen- ja tietoinfrastruktuurin sietokykyä tai terroristien voimavaroja tutkivaa analysointia olisi tulevaisuudessa hyödyllisempää käyttää. (Parent & Smith-Swan 2013, 226–229.)

4 Terrorismi uhkana

Tässä luvussa käydään läpi terrorismin uhkaa ja sen vaikuttavuutta matkailuun sekä terrorismia tänä päivänä Euroopassa. Terrorismia lähestytään yleisellä tasolla turvallisuusvirastojen vuosijulkaisujen sekä viime vuosien aikana Euroopassa tapahtuneiden terrori-iskujen avulla. Lisäksi perehdytään terrorismin muodoista yksittäisten toimijoiden nousevaan trendiin sekä terrorismin mahdolliseen riskiin urheilutapahtumissa. Lopuksi esitellään urheilutapahtumissa toteutuneita terrori-iskuja sekä urheilutapahtumia, joihin terrorismin uhka on oleellisesti vaikuttanut.

Terrorismilla ei ole yhdenmukaista määritelmää, joka olisi kansainvälisesti sovittu. Tavoitteiden saavuttamiseksi tai pelon aiheuttamiseksi terrorismiin usein liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa. Terrorismia ilmiönä määritellään kansallisen lain tai kansainvälisen oikeuden vastaisia tekoja sisältävänä toimintana ja jolla tavoitellaan levottomuuden tai pelon aiheuttamista. (Sisäministeriö, 2017a.)

4.1 Terrorismin vaikutus matkailuun

Yleisesti voitaneen sanoa, ettei kukaan ei tieten tahtoen halua ottaa tarpeetonta riskiä joutua terrorismin tai muun levottomuuden uhriksi ja siten välttelee maita ja kohteita, joissa yleinen turvallisuus tai olosuhteet eivät täytä turvallisuudelle matkailulle vaadittua tasoa. Matkailukohteessa tapahtuneella terrori-iskulla on aina taloudellisia vaikutuksia niin matkailuun kuin myös muihin matkailusta riippuvaisiin aloihin. Ensisijaisesti vaikutukset näkyvät lentojen ja hotellihuoneiden varausten peruutuksina.

Syyskuun 11. päivän WTC-iskut New Yorkissa vuonna 2001 ovat jääneet historiaan yhtenä merkittävimpana kansainvälisenä terrori-iskuna, joka vaati lähes 3000 kuolonuhria. WTC-iskujen jälkeen terrorismia ja sen vaikutusta matkailualaan on tutkittu hyvin monesta eri näkökulmasta. WTC-iskujen vaikutus matkailuun ja ilmailuun oli merkittävä. Välittömästi iskujen tapahduttua amerikkalaisten hotellien käyttöaste romahti 20 % sekä itse iskujen kohteissa, New Yorkissa ja Washingtonissa, jopa 40 % vuodentakaiseen vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Hotellialalla kesti noin viisi kuukautta toipua iskuista ennalleen. Iskujen vaikutukset tuntuivat myös koko maan laajuisesti suurimmissa matkailukohteissa sekä liikematkustuksessa kansainvälisten matkailijoiden saapumisten vähentymisenä. (Hospitality ON 2015.) Kansainvälisen ilmailuliiton (IATA) mukaan ilmailuala menetti arviolta kolmen vuoden kasvun iskujen seurauksena. Kulunut vuosikymmen on ollut ilmailualalle monella tapaa haasteellinen, mutta iskujen näkyvin pitkäaikainen vaikutus ovat tiukentuneet turvatarkastukset ja määräykset lentoliikenteessä. (Rice 2011.)

Terrorismin vaikutus matkailuun on ollut nähtävissä myös Euroopassa toteutettujen terrori-iskujen jälkeen. Erityisesti Pariisissa ja Nizzassa iskujen välittömänä vaikutuksena hotellivarausten määrä romahti vaikuttaen samalla tilapäisesti kaupunkien saamiin matkailutuloihin. Muissa terrori-iskujen kohteena olleissa kaupungeissa kuten Bostonissa, Madridissa ja Lontoossa on tapahtunut samantapaista lyhyen aikavälin vaikutusta, jossa hetkellisesti kaupungit kärsivät matkailijoiden kadosta. Jokaisen tapahtuneen iskun jälkeen matkailijamäärien normalisoituminen tapahtuu kuitenkin suhteellisen nopeasti. (Walker 2015.)

Terrorismin ja uusien iskujen pelko kohteisiin, joissa iskuja on jo tapahtunut, on vaikuttanut matkailijoiden matkustuspäätöksiin. WTTC:n (World Travel & Tourism Council) johtajan David Scowsill'n mukaan matkailijat valitsevat nyt matkakohteensa kohteen turvallisuuden perusteella. Vaikka Ranska on maailman suosituin matkailumaa, on sen maine kokenut kolauksen tapahtuneiden iskujen vuoksi. Terrori-iskujen seurauksena matkasuunnitelmia on muutettu kohteisiin, joissa terrorismin riski koetaan pienemmäksi. Ilmiötä kuvastaa vuoden 2016 aikana matkailijamäärien huomattava prosentuaalinen kasvu Espanjassa, Italiassa ja Portugalissa. Scowsill kuitenkin toteaa, että Euroopan tapahtumista huolimatta epävakaa turvallisuustilanteesta ja matkailijoiden kadosta eniten kärsivät Egyptin ja Turkin matkailu. (Petroff & Soares 2016.) Vastaavaa vaikutusta matkustuspäätökseen on ollut havaittavissa myös kotimaisten matkailijoiden keskuudessa. Ylen keväällä 2017 teettämän Taloustutkimuksen mukaan noin joka viides tutkimukseen osallistunut ja aktiivisesti matkustanut suomalainen oli muuttanut matkasuunnitelmiaan viime vuosien aikana tapahtuneiden terrori-iskujen takia. (Parkkinen 2017.)

4.2 Terrorismi tänä päivänä Euroopassa

WTC-iskujen jälkeen terrorismi on tullut lähemmäksi tavallisia ihmisiä ja terrorismin pelko on läsnä huomattavasti enemmän kuin ennen näitä tuhoisia iskuja. Paljon on tapahtunut viimeisten 15 vuoden aikana ja terrori-iskuilta ei ole välttytty tänäkään jälkeen.

Euroopassa koetut tuhoisat pommi-iskut, Madridissa vuonna 2004 ja Lontoossa vuonna 2005, muistuttivat äärijärjestöjen arvaamattomuudesta sekä tarkoituksellisesta pelon levittämisestä. Länsimaihin ja Eurooppaan kohdistuneet iskut saavat aina osakseen paljon mediahuomiota ja lisäävät ihmisten tietoisuutta sekä huolta terrorismista.

Vuosien 2015 ja 2016 aikana koko Eurooppaa on koetellut pakolaiskriisi ja olemme myös saaneet todistaa vakavia ja tuhoisia siviileihin kohdistuneita terrori-iskuja, joiden takana ovat olleet radikalisoituneet ääri-islamistit. Kahden vuoden sisällä on toteutettu yhdeksän suuruusluokaltaan erikokoista terrori-iskua, joista kolme tapahtui Ranskassa, kaksi Pariisissa ja yksi Nizzassa. Ranskan iskujen lisäksi Brysselin ja Berliinin iskut sekä vuoden

2017 keväällä tapahtuneet iskut Lontoossa, Pietarissa, Tukholmassa ja Manchesterissa ovat surullista jatkoa terrori-iskujen sarjalle, jonka seuraavaa kohdetta tuskin uskalletaan edes ajatella.

Lisääntynyt viha- ja väkivaltapuhe sekä valeuutisointi sosiaalisessa mediassa ovat omiaan korostamaan väestöryhmien keskinäistä vastakkainasettelua. Sosiaalisen median myötä mielipiteiden ja tosiasioiden välinen ero on hämärtyntä ja tilanne luo perustaa väkivaltaiselle radikalisoitumiselle ja ääri liikkeiden toiminnalle sekä antaa osaltaan oikeutusta aatteelliselle väkivallalle. Terrori-iskujen mahdollisuutta Euroopan alueella on arvioitu lisäävän ääri järjestö Isisin menetettyä merkittävän osan valloittamistaan alueista Syyriassa ja Irakissa. Mahdollisten iskujen yhtenä seurauksena on yhteiskunnan vastakkainasettelun lisääntyminen sekä kuilun vahvistuminen muslimiväestön ja valtaväestön välillä. (Sisäministeriö 2017, 9–10.)

Euroopan poliisiviraston (Europol) vuosittain julkaisema European Union Terrorism Situation and Trend report – raportti luo yleiskatsauksen terrorismin ilmiöstä EU:n alueella tunnistuen terrorismin trendejä sekä antaen tietoa EU:n alueella tapahtuneista terrori-iskuista. Tuoreimmasta vuoden 2015 tapahtumia käsittelevästä raportista ilmenee terrorismin kohonnut uhka Euroopan alueella. Europolin johtajan Rob Wainwrightin mukaan uhkan taustalla on fanaattinen Lähi-Idästä käsin operoiva järjestäytynyt vähemmistö, jolla on hyvät verkostot nopeasti radikalisoituneisiin Euroopan alueella syntyneisiin ja kasvaneisiin henkilöihin. Nämä henkilöt ovat osoittaneet halukkuutensa sekä kyvykkyytensä toimia osana terrorismin toteuttamista.

Vuonna 2015 Ranska oli Euroopan maista kaikkein altistunein terrorismille kohdaten kaksi suurta terrori-iskua Pariisissa, joiden seurauksena yhteensä 148 kansalaista kuoli ja yli 350 loukkaantui. Hyvin organisoidut ja huolellisesti suunnitellut monitahoiset hyökkäykset olivat yksittäisten toimijoiden, ns. yksinäisten susien tulosta. Tehdyt iskut ovat osoittaneet sen, että Eurooppa tulee kohtaamaan yhä enemmän uhkia, jotka ovat peräisin ääri-islamistisista jihadistiryhmistä tai -yksilöistä. (Europol 2016, 5.)

EU:n yleinen turvallisuusuhka on kohonnut nousujohteisesti viime vuosina. Jihadistinen terrorismi sekä siihen läheisesti liittyvä vierastaistelijoiden ilmiö, jotka matkustavat konfliktialueiden ja Euroopan välillä, herättää EU:n jäsenvaltioissa suurinta huolta. Vuonna 2015 toteutetut iskut osoittivat jihadistien kyvykkyyden tekoihin, jotka aiheuttivat runsaasti ihmishuhreja nostaan samalla julkista kauhua kaupunkiväestön keskuudessa. Suurten iskujen lisäksi samana vuonna yksittäisten jihadistien toteuttamat pienemmät iskut EU:n alueella painottavat olemassa olevan uhkan monimuotoisuutta. Suurin osa EU:n alueella

jihadistien toteuttamista terrori-iskuista tehtiin terroristijärjestö Isisin nimiin, joissa usealla eurooppalaisella jihadistilla on näkyvä asema.

Pariisin vuoden 2015 iskut ennakoivat Isisin strategiaa pelotella länsimaita uusilla iskuilla lähitulevaisuudessa EU:n jäsenvaltioiden alueella. Jäsenvaltiot, jotka kuuluvat Isisin vastaiseen koalitioon, ovat jihadistien silmissä oikeutetusti kohteena, jonka seurauksena moni jäsenvaltio pitää radikaaleja islamisteja, yksittäisiä toimijoita tai pieniä ryhmiä vakavana uhkana turvallisuudelle. Myös EU:n alueella oleskelevat islamistiset ekstremistit, joilla ei ole ollut suoria yhteyksiä terroristijärjestöihin, pysyvät uhkana. (Europol 2016, 6 – 7.)

Vaikka tällä hetkellä nousujohteisen terrorismin myötä turvallisuustilanne on epävakaa, Eurooppaan kohdistettujen iskujen osuus kokonaisuudesta on vain murto-osa. Eurooppa oli 70-luvulla maailmanlaajuisesti terrori-iskujen keskiössä ja iskuja tehtiin enemmän kuin missään muualla. Tänä päivänä tilanne on päinvastainen. Viimeisten 15 vuoden aikana Länsi-Euroopassa tehdyissä terrori-iskuissa on menehtynyt alle tuhat ihmistä, kun taas Lähi-Idässä terrorismin uhreja on useita kymmeniä tuhansia. Edellisen vuosikymmenen päättyessä terrori-iskujen määrä moninkertaistui nopeasti rajoittuen pääsääntöisesti Lähi-Idän, Pohjois-Afrikan sekä Etelä-Aasian alueille, joissa on käyty väkivaltaisia konflikteja. Helsingin Yliopiston terrorismin tutkijan Leena Malkin mukaan terrori-iskujen määrän kasvaessa niiden tuhoisuus on myös lisääntynyt. Tarvittavan huomion saamiseksi iskujen tulee olla entistä näyttävämpiä ja vaikuttavampia. Malkin mukaan Isis-järjestön tekemien suurta mediahuomiota saaneiden iskujen seurauksena ihmisille on syntynyt kuva siitä, että Eurooppa olisi nyt terrorismin keskiössä. (Burtsov, Rissanen & Martti 2016.)

4.3 Yksittäiset toimijat terrorismin trendinä

Yksittäisillä toimijoilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka eivät kuulu väkivaltaisiin radikalisoituneisiin ryhmiin tai terroristiverkostoihin. Yksittäisen toimijan tekemä isku tai muu tahalliseksi väkivallaksi luokiteltava teko voi tapahtua joko pitkän suunnittelutyön tuloksena tai täysin suunnittelemattomasti. Yksittäisillä toimijoilla on usein taustatukea ja he toimivat harvoin täysin yksin. Taustatukena voi toimia esimerkiksi aktiivinen verkkoyhteisö. Vääryytenä tai epäoikeudenmukaisuutena pidetty asia saatetaan kokea hyvin henkilökohtaisesti ja yksittäinen toimija voi kokea olevansa asiansa puolesta taisteleva marttyyri. Yksittäisten toimijoiden väkivallan käytön kynnystä saattavat alentaa taipumus väkivaltaiseen käytökseen tai aiempi historia väkivaltarikosten parissa. Lisäksi väkivaltaisen propagandan katselu tai väkivaltaisten videopelien pelaaminen voivat edesauttaa toimijaa toteuttamaan harkitun tai harkitsemattoman teon.

Etukäteen harkitun iskun toteuttamiseksi toimijalta vaaditaan kykyä käyttää aseita tai räjähteitä sekä horjumatonta päättäväisyyttä murhata ihmisiä. Harkitsemattomat iskut toteutetaan yleensä teräaseilla. (Sisäministeriö 2017b, 25–26.)

Spaaij'n mukaan niin sanotut yksinäiset sudet ovat itsenäisiä ja kykeneviä toimimaan ilman ulkopuolista komentoa tai hierarkiaa sulautumalla kohteena olevan yhteiskunnan joukkoon. Yksinäiset sudet eivät myöskään välttämättä pyri luomaan omaa ryhmää tai liittymään olemassa oleviin terroristiryhmiin. Yksinäisten susien aiempia yhteyksiä tai toimintaa ääriryhmän jäsenenä ei kuitenkaan voida poissulkea. Aikaisempi kokemus ryhmän jäsenenä toimimisesta sekä ryhmän kautta saatu mahdollinen koulutus ja tuki edesauttaisi oman toiminnan toteuttamista. (Spaaij 2012, 16–19.)

Äärijärjestö Isis hakee länsimaista yksinäisistä susista uutta voimaa järjestön vallan vähentyessä sen vahvimmalla maaperällä Lähi-idässä. Isis tunnustaa ja ihailee järjestön välittämistä propagandasta inspiroituneiden yksinäisten susien tekemiä iskuja pitäen heitä yhtä arvokkaina sotureina kuin Syyriassa ja Irakissa kalifaatin puolesta taistelevia. Yksinäisten susien avulla Isis pyrkii levittämään kauhua länsimaissa viestimällä terrorismin arvaamattomuudesta, sillä kuka tahansa voi olla terroristi. Muutama vuosi sitten Isis värväsi henkilöitä taistelemaan Lähi-itään kalifaatin puolesta, mutta nyt järjestö kehottaa länsimaissa asuvia kannattajiaan iskemään omalla asuinpaikallaan. Yksinäisten susien yhteydet äärijärjestöön ovat usein olemattomat, mutta iskujen tapahtuessa järjestö on ottanut iskut nopeasti nimiinsä, mikäli se sopii järjestön tarkoitukseen ja on kutsunut iskun suorittanutta omaksi taistelijakseen. Tällä tavoin Isis viestii muille jihadisteille ihailevansa heidän toimintaansa. (Suni 2016.)

4.4 Urheilutapahtumat ja terrorismi

Suurissa yleisötapahtumissa terrorismin uhka on jatkuvaa ja urheilutapahtumiin kohdistuneita terrori-iskuja, onnistuneita sekä epäonnistuneita, on tapahtunut tasaisin väliajoin vuoden 1972 Münchenin olympialaisista lähtien. Viime vuosien aikana tapahtuneet terrori-iskut, joista osa oli kohdistettu urheilutapahtumiin, ovat entisestään nostaneet suurten kansainvälisten urheilutapahtumien turvallisuustasoa. WTC-iskut muuttivat konkreettisesti turvallisuuskäsitteitä ja ajatusmaailmaa siitä, että tapahtuman turvallisuuden tason on oltava riittävä suhteessa olemassa olevaan riskiin.

Suurten seurausten, mutta todennäköisyydeltään alhaisiin iskuihin yhä tarkempi varautuminen ovat ajaneet tapahtumien turvallisuusvastaavat uudenlaisen tilanteeseen, jossa iskujen mahdollisuutta on yhä vaikeampi arvioida.

Urheilutapahtumien turvallisuussuunnittelu on edennyt siihen pisteeseen, jossa varustautuminen tavallisen urheilutapahtuman turvaamisen on jopa ylimitoitettua ja silti mahdollisia hyökkäyjiä olisi haastavaa tunnistaa tai heidän toimintaansa estää. (Bennet & Haggerty 2011, 5.)

Vuoden 2013 Bostonin maratonin pommi-iskujen jälkeen New York ei ole jättänyt mitään sattuman varaan. Vuonna 2016 New Yorkin maratonin 50 000 osallistujaa sekä 2,5 miljoonaa katsojaa oli reitin varrella turvaamassa useampi tuhat poliisia univormuissa sekä siviilivaatetuksessa, kymmeniä pommikoiria sekä poliisin erikoisyksiköitä viestimässä näkyvyydellään niille, joilla mahdollisesti oli aikomusta vahingoittaa tapahtumaa. (Pereira 2016.)

Edellisvuoden Rio de Janeiron kesäolympialaiset saivat osakseen valtavasti mediahuomiota terrorismin mahdollisuudesta ennen kisojen alkamista. Turvallisuusuhkaa on spekuloitu kisaisännöiden myöntämisestä lähtien, sillä miljoonakaupunki on tunnettu turvattomuudestaan. Vuoden 2015 terroristihyökkäysten riskin räjähdysmäisen kasvun jälkeen Brasilian oikeusministeri kommentoi ennen olympialaisten alkamista katurikollisuuden olevan suurempi huolenaihe kuin terrorismin, jonka todennäköisyys olisi hyvin pieni. Lähes samanaikaisesti 10 brasilialaista pidätettiin, joiden väitettiin kuuluvan paikalliseen Isisille uskollisuutta internetissä tunnustanutta amatöörisoluun. (NBC News 2016.) Olympialaisten ajaksi turvatoimia tiukennettiin lähes tuplaamalla poliisien lukumäärä vuoden 2012 Lontoon olympialaisiin nähden, olympiakylää vartioitiin, mutta kilpailuja seuraamaan saapuneiden matkailijoiden turvallisuutta ei silti voitu täysin taata. Pahimmilta tapauksilta onneksi vältyttiin, mutta aseellisia ryöstöjä ja paikalliseen väestöön kohdistuneita kuolemantapauksia raportoitiin useita. (Lilja 2016.)

4.4.1 Toteutunut terrorismin uhka urheilutapahtumissa

Vuonna 1997 maailman tunnetuin laukkakilpailu Grand National keskeytettiin juuri ennen aloitusta Liverpoolissa Englannissa pommiuhkan vuoksi. Pommiuhkan taustalla oli Irlannin tasavaltalaisarmeija IRA:n (Irish Republican Army), joka miellettiin pitkään Euroopan väkivaltaisimmaksi terroristijärjestöksi. Pommiuhkan seurauksena 60 000 ihmistä evakuoitiin Aintreen laukkaradalta ja arviolta 20 000 ihmistä jäi jumiin Liverpoolin kaupunkiin tapahtumajärjestäjien sulkiessa liikenteen laukkaradalta, jonka vuoksi katsojien ajoneuvot jäivät suljetun alueen sisäpuolelle. Paikalle saapuneet katsojat joutuivat turvautumaan hätämaajoituksiin alueen hotellien ollessa täysiä suur tapahtuman vuoksi. Kaksi vuorokautta myöhemmin laukkakilpailu päätettiin käynnistää ja kilpailua seurasi paikanpäällä noin 20 000 katsojaa. (Coslett 2007.)

Pitkät perinteet omaava Dakar erämaaralli peruttiin vuonna 2008 Afrikassa terrorismin uhkan vuoksi. Rallin alkamista edeltävänä päivänä kisaorganisaatio peruutti kilpailun, sillä osallistujien turvallisuutta ei voitu taata. Peruuntumisen taustalla oli kuukautta aikaisemmin tapahtunut ranskalaisperheen surma Al-Qaidaan sidoksissa olleiden terroristien toimesta Mauritaniassa, jossa osan rallireitistä oli määrä kulkea. Usean maan läpikulkevaa rallireittiä oli jo alun perin muutettu poissulkemalla Mali epävakaa turvallisuustilanteen takia. Ilman terrorismin uhkaakin Dakar rallia on voitu pitää yhtenä vaarallisimmista kilpailuista urheilumaailmassa. 30-vuotisen historian aikana yli 50 kilpailijaa on menehtynyt erilaisissa onnettomuuksissa kilpailun aikana. Vuodesta 2009 lähtien Dakar ralli on ajettu Etelä-Amerikassa, jonne se siirrettiin turvallisuussyistä. (Hamilos 2008.)

Hollannin ja Saksan välinen jalkapallo-ottelu Hannoverissa peruttiin marraskuussa 2015 merkittävän turvallisuusriskin vuoksi. Neljä päivää Pariisin terrori-iskujen jälkeen ja saatujen vihjeiden perusteella viranomaiset päättivät peruuttaa ottelun vain 90 minuuttia ennen sen alkua. Vihjeiden mukaan oli syytä olettaa jonkun halunneen asettaa räjähteitä stadionin sisäpuolelle. Pariisin tapahtumien vuoksi järjestäjät reagoivat tilanteeseen erityisen herkästi. Saksan liittokanslerin Angela Merkelin sekä muutaman muun Saksan hallituksen edustajan oli myös määrä osallistua kyseiseen otteluun. Niedersachsenstadion evakuoitiin katsojista ja heitä kehoitettiin poistumaan alueelta välttämällä suurien väkijoukkojen muodostumista. Tutkinnan jälkeen yhtään räjähdettä ei löydetty stadionilta. (Morgenstein & Hanna 2015.)

Huhtikuussa 2017 Borussia Dortmundin ja AS Monacon välistä Mestarien liigan ottelua siirrettiin yhdellä päivällä Borussia Dortmundin joukkuetta kohti tehdyn räjähdysiskun takia. Ennen ottelun alkua joukkue oli matkalla kotistadionilleen kun kolme metalliesineitä sisältävää räjähdettä laukaistiin joukkuetta kuljettaneen linja-auton vieressä. Räjähdyksien seurauksena linja-auton lasit särkyivät ja yksi linja-autossa ollut joukkueen jäsen loukaantui. Ainekset vakavampaan onnettomuuteen olivat olemassa. Kevään 2017 aikana tapahtuneiden terrori-iskujen vuoksi tekoa epäiltiin välittömästi terrorismiksi ja ääri-islamistien aiheuttamaksi, mutta iskun tekotapa ei täysin soveltunut terroristijärjestön toimintaan. Seuraavalle päivälle siirretyn ottelun turvatoimia tiukennettiin entisestään. Ottelu saatiin pelattua ilman muita välikohtauksia. Intensiivisen tutkinnan tuloksena selvisi, että iskussa oli kyse terrorismin sijaan talousrikoksesta ja tekijän merkittävän taloudellisen hyödyn tavoittelusta. (Ervasti & Manner 2017; Kokkonen 2017.)

4.4.2 Olympialaisiin kohdistuneet terrori-iskut

Münchenin olympialaisista on kulunut jo yli neljä vuosikymmentä ja vuoden 1972 kesäolympialaiset tunnutaan muistavan paremmin Musta syyskuu – terroristijärjestön tekemästä terrori-iskusta kuin urheilijoiden tekemistä urheilusuorituksista. Palestiinalais-terroristit ottivat 11 Israelin joukkueen jäsentä panttivangeikseen kisakylästä, joista kaksi surmattiin heti. Panttivankien vapautusyritys saksalaisviranomaisten toimesta ei sujunut suunnitelmallisuuden puutteesta johtuen. Tilanne koitui lopulta yhdeksän jäljelle jääneen Israelilaisen panttivangin, viiden terroristin sekä yhden poliisin kuolemaan. (Rossi 2016.)

26. kesäolympialaiset järjestettiin vuonna 1996 Atlantassa Georgian osavaltiossa, jolloin myös juhlittiin modernin olympialiikkeen satavuotista historiaa. Juhlallisuuksien kunniaksi rakennetussa Centennial Olympic Parkissa räjähti putkipommi kisavieraille järjestetyn ilmaiskonsertin aikana. Pommin seurauksena kaksi henkilöä kuoli ja yli sata loukkaantui. (History 2017a.)

4.4.3 Jalkapallo-otteluihin kohdistuneet terrori-iskut

Vuonna 2002 Baskien separatistinen ETA (Euskadi Ta Askatasuna; Basque Country and Freedom) järjestö räjäytti kaksi autopommia Madridissa, joista toinen räjähti Real Madrid jalkapallojoukkueen kotistadionin Santiago Bernabéun läheisyydessä juuri ennen Mestarien liigan semifinaaliottelua. Vain tunteja ennen ottelun alkua stadionin alue oli täynnä otteluun osallistuvia faneja. Ainekset suurempaan tuhoon olivat olemassa, mutta vain 9 henkilöä loukkaantui lievästi. (Wilkinson 2002.) Pommi-iskujen jälkeen pidettiin turvallisuuskokous poliisin, paikallisten viranomaisten, otteluun osallistuvien joukkueiden sekä UEFA:n edustajien kesken, jossa semifinaaliottelu Real Madridin ja FC Barcelonan välillä päätettiin pelata tapahtumista huolimatta. (UEFA 2002.)

Vuonna 2015 Pariisia vavisutti Isis – järjestön toteuttama kuuden terrori-iskun sarja, joka on tuhoisin Ranskassa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana tehty terrori-isku. 127 ihmistä sai surmansa ja 180 loukkaantui eri puolilla Pariisia tehdyissä iskuissa. Tuhoisin iskuista kohdistui kaupungin keskustassa sijaitsevaan Bataclan – konserttisaliin, jossa surmansa sai noin 100 ihmistä. Myös urheiluväki sai kokea osansa tapahtumista Stade de Francen olleen yhtenä terrori-iskukohteena, jossa pelattiin Ranskan ja Saksan välistä jalkapallo-ottelua. Lähellä stadionia tapahtui tiettävästi kolme räjähdystä, joista kaksi oli itsemurhaiskuja. Tapahtuma-aikana Ranskan presidentti François Hollande oli seuraamassa kyseistä jalkapallo-ottelua. (Zidan, Nieminen, Leppänen & Kerola 2015.) Stadionin turvatarkastaja onnistui estämään yhden terroristin sisäänpääsyn stadionille havaittuaan hänen yllään räjähdedyön. Pääsylimillä peliin sisään yrittäneen terroristin tar-

koituksena tiettävästi olisi ollut aiheuttaa räjähdysten seurauksena vaarallista pakokauhua 80 000 katsojan keskuudessa. Tekijä pakeni turvatarkastuksesta ja räjäytti itsensä stadionin välittömässä läheisyydessä. (Kane 2015.)

4.4.4 Maratoneihin kohdistuneet terrori-iskut

Uutena vuonna 2008 Sri Lankan maraton keskeytyi ennen lähtölaukausta kapinallisryhmä Tamilitiikerien suorittamaan itsemurhaiskuun. Juoksijat ja kannustajat kerääntyivät lähtöalueelle Weliweriyan kylässä ja juuri ennen lähtölaukausta tapahtui suuri räjähdys aiheuttaen 14 ihmisen kuoleman sekä 100 ihmisen loukkaantumisen. Itsemurhaiskun uhrien joukossa oli yksi Sri Lankan hallituksen ministereistä. (Buncombe 2008.)

Maailman vanhin vuosittain järjestettävä maraton tapahtuma Bostonissa joutui terrori-iskun kohteeksi vuonna 2013. Järjestyksessään 117. Bostonin maratonille osallistui 23 000 juoksijaa. Maratonin aikana kello 14:49 paikallista aikaa kaksi painekattiloista tehtyä pommia räjähtivät pienellä viiveellä toisistaan sijoitettuna katsomoalueille lähelle maratonin maaliviivan tuntumaa. Yli 5600 juoksijaa oli vielä reitillä tapahtuma-aikana. Räjähdysten seurauksena kolme paikan päälle saapunutta katsojaa kuoli ja yli 260 henkilöä haavoittui. Terroristiteon takana olivat muslimiveljekset, jotka olivat etniseltä taustaltaan tsetseenejä ja alun perin lähtöisin Kirgisiasta. Toisella veljeksistä oli Yhdysvaltain kansalaisuus ja toisella oleskelulupa. Veljekset suunnittelivat ja toteuttivat teon keskenään ilman kytköksiä terroristijärjestöihin. Bostonin viranomaisilla ei ollut etukäteisvaroitusta siitä, että jotain mahdollisesti tulisi tapahtumaan maratonin yhteydessä. Bostonin maratonin pommi-iskusta käynnistyi mittava ajojahti Massachusettsin osavaltiossa veljesten kiinni saamiseksi. Epäillyt tekijät tunnistettiin turvakameroista saadun materiaalin avulla. Neljä päivää myöhemmin molemmat tekijät saatiin lopulta kiinni. Toinen veljeksistä kuoli ensimmäisen kiinnioton yhteydessä tapahtuneessa ammuskelussa. Toinen veljeksistä kykeni pakenemaan tilanteesta ja hänet saatiin kiinni seuraavana päivänä yleisövihjeen avulla. Hänet pidätettiin ja tuomittiin kuolemaan tehdyn teon perusteella. (History 2017b.)

5 Tutkimuksen toteutus ja menetelmät

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmat ovat:

- Onko terrorismin uhka vaikuttanut urheilumatkailuun ja urheilutapahtumaan osallistuvan kuluttajakäyttäytymiseen
- Missä urheilutapahtumissa tai matkakohteissa terrorismin uhkan vaikutus on huomattavaa
- Kuinka asiakkaiden käyttäytyminen urheilumatkailussa on muuttunut 2010-luvulta tähän päivään ja mitkä ovat tulevaisuuden näkymät

5.1 Tutkimusmenetelmä

Valitsin opinnäytetyön tutkimuksen menetelmäsuuntaukseksi laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Laadullista tutkimusta käytetään silloin, kun tutkittavasta ilmiöstä ei ole riittävästi tietoa ja ilmiöstä halutaan hyvä kuvaus. Laadullisella tutkimuksella pyritään lisäämään ymmärrystä käsiteltävästä ilmiöstä ilman lukuihin perustuvia tilastoja tai muita määrellisiä tapoja. Tavoitteena on ymmärtää ja tulkita tutkittavaa ilmiötä lukujen sijaan sanojen ja lauseiden avulla. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, kuinka ihmisten kokemukset ja näkemykset vaikuttavat tutkittavaan ilmiöön. (Kananen 2014, 16–19.)

Tutkimusmenetelmän valintaan vaikutti päätös valita tutkimukselle ammattilaisnäkökulma kuluttajanäkökulman sijaan sekä tapa, jolla tutkimukseen tarvittava aineisto kerättiin. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena, johon haastateltiin urheilutapahtumamatkailun ammattilaisia. Haastattelun etuja ovat menetelmän joustavuus sekä itse haastattelutilanteessa haastateltavan mahdollisuus ohjata tiedonhankintaa haluttuun suuntaan. Suora vuorovaikutus haastateltavan kanssa antaa lisäksi mahdollisuuden löytää vastausten taustalla olevia motiiveja. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 34.)

Haastatteluun käytettiin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää, jossa haastattelukysymykset ovat jokaiselle haastateltavalle samat, mutta ilman valmiita vastausvaihtoehtoja. Näin ollen haastateltavat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin. Puolistrukturoitu haastattelu menetelmänä on tutkimukselle soveltuva muoto, sillä vastaukset perustuvat haastateltavien omaan näkemykseen ja kokemukseen. Haastateltavien tulkinnat ja heidän asioille antamat merkitykset nousevat keskeiseksi osaksi tutkimusta. Puolistrukturoitua haastattelua kutsutaan myös teemahaastatteluksi, joka usein etenee vapaamuotoisemmin tarkkojen kysymysten sijaan etukäteen valittujen teemojen mukaan. Teemahaastattelun piirteitä on hyödynnetty haastattelukysymysten kohdentamisessa tutkimusongelmien mu-

kaisiin teemoihin, joiden mukaan haastattelut myös etenivät. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 47–48.)

5.2 Aineiston hankinta

Tutkimuksen aineisto hankittiin haastatteluiden avulla kahden viikon aikana huhti-toukokuun vaihteessa. Haastatteluiden runkona toimi puolistrukturoitu haastattelulomake, joka sisälsi yhteensä 16 kysymystä ilman valmiita vastausvaihtoehtoja. Haastattelukysymykset laadittiin pohjautuen opinnäytetyön tutkimusongelmiin. Haastattelulomake hyväksytettiin ohjaajalla ennen yhteydenottoja haastateltaviin. Haastateltavia lähestyttiin puhelimitse sekä sähköpostin välityksellä. Ennen sovittua haastattelua jokainen haastateltava sai haastattelulomakkeen etukäteen sähköpostitse tutustumista varten.

Lähestyin haastattelupyynnöin kuutta eri urheilutapahtumamatkailun parissa toimivaa matkanjärjestäjää. Haastatteluista sain yhteensä neljä, joista jokainen edustaa nykyisiä toimijoita urheilutapahtumamatkailun parissa. Kaksi haastatteluista sovittiin pidettäväksi haastateltavan edustaman yrityksen toimipisteessä ja kaksi haastatteluista tehtiin puhelimen välityksellä haastateltavan kanssa sovittuna ajankohtana. Puhelinhaastatteluun päädyttiin muun muassa siksi, että kaikki haastateltavat eivät olleet pääkaupunkiseudulta. Haastattelut etenivät nopeatempoisesti ja kestivät 20 minuutista 30 minuuttiin.

Käytin haastattelujen nauhoittamiseen sanelukonetta. Haastattelujen jälkeen tein puhtaaksikirjoituksen eli litteroin nauhoitusten sisällöt erilliseen tiedostoon. Yllätyin litteroinnin työläydestä ja hitaudesta. Litterointi voidaan tehdä valikoiden ja nauhoituksen sisältöä tiivistäen tai hyvinkin sanatarkasti riippuen siitä, kuinka autenttiseen kuvaukseen tutkija työssään pyrkii. Käytin nauhoitusten purkamiseen yleiskielistä litterointia, jossa teksti muunnetaan sanatarkasti kirjakielelle murre- tai puhekielestä. (Kananen 2014, 102.)

5.3 Tulosten analysointi ja luotettavuus

Haastatteluista saatujen vastausten analysointiin käytin sisällönanalyysia, jossa kerättyä tekstimuotoista aineistoa tarkastellaan eritellen sekä yhtäläisyyksiä ja eroja etsien. Sisällönanalyysin avulla tutkittavasta ilmiöstä pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus. Sisällönanalyysin perusteella saadut tulokset voidaan liittää ilmiön laajempaan asiayhteyteen sekä muihin aiheita koskeviin tutkimustuloksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Sisällönanalyysin runkona toimi haastattelulomake. Haastattelulomake on jaettu sisällöltään kolmeen eri osa-alueeseen. Ensimmäinen osa-alue kartoittaa vastaajien ja heidän

edustaman yrityksen taustaa urheilumatkailun parissa, vuosittaisia matkailijamääriä kansainvälisiin urheilutapahtumiin sekä matkailijoiden keskuudessa suosittuja urheilutapahtumia. Toinen osa-alue keskittyy matkakohteen turvallisuuteen ja viimeinen osa-alue urheilutapahtuman turvallisuuteen sekä terrorismin vaikutukseen urheilutapahtumamatkailussa. Lisäksi toista ja kolmatta osa-aluetta yhdistävät kuluttajakäyttäytymistä kartoittavat kysymykset. Aloitin analysoinnin litteroitujen haastattelujen vastauksista, jotka erittelin kuhunkin haastattelulomakkeen kysymykseen. Erittelyn perusteella pystyin löytämään haastateltavien vastauksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen luotettavuutta ja pysyvyyttä sekä sitä, että tutkimuksen tulokset ovat tarvittaessa toistettavissa. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ei voida arvioida samalla tavalla kuin määrällisessä kvantitatiivisessa tutkimuksessa, sillä luotettavuus on tutkijan arvioinnin varassa. (Kananen 2014, 146.) Tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua haastattelulomaketta, jonka kysymykset voidaan esittää uusille haastateltaville, mutta koska tutkimuksessa keskitytään ajankohtaiseen ilmiöön ja vastaukset perustuvat haastateltavien omiin näkemyksiin, saattavat myös vastaukset muuttua ilmiön kehittymisen tai olosuhteiden muutoksen mukaisesti. Tämän perusteella tutkimuksen tulosta ja saatuja vastauksia ei voida toistaa täysin samanlaisena.

Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä sekä sitä, että tutkimuksessa mitataan tutkimuksen kannalta oikeita asioita. (Kananen 2014, 147.)

Haastattelukysymysten kautta koen saaneeni kattavasti vastauksia opinnäytetyön tutkimusongelmiin. Haastattelukysymysten asettelu ymmärrettiin niin kuin oli tarkoitettu eikä väärinkäsityksiä tai -tulkintoja haastattelujen aikana syntynyt. Alan ammattilaisten näkemysten kautta pidän tutkimuksen tuloksia luotettavana ja pätevänä kuvaamaan ajankohtaisen ilmiön vaikuttavuutta urheilutapahtumamatkailuun.

6 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset, jotka perustuvat haastateltavien antamiin vastauksiin. Haastattelussa haastateltavat vastasivat heille etukäteen lähetetyn haastattelulomakkeen kysymyksiin. (Liite 1.) Aloitan jokaisen osa-alueen tuloksen yhteenvedolla ja sen jälkeen analysoin tarkemmin haastateltavien antamia vastauksia. Käytän tulosten esittämisen tukena suorina lainauksia haastatteluista.

Haastateltavina olivat Elämymatkojen (Milargo Ltd Oy), Matkatoimisto Saarikoski Oy:n, Event Travel Sports & Events Oy:n sekä Björk & Boström Finland Oy:n edustajat. Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi kaikki haastateltavien antamat vastaukset ja suorat lainaukset esitetään nimettöminä. Haastateltavista käytetään koodeja A, B, C ja D.

6.1 Urheilutapahtumamatkailun toimiala Suomessa

Haastatteluun osallistuneet henkilöt ovat pitkän linjan matkailualan ammattilaisia. Heidän yhteenlaskettu kokemus matkailualasta sekä urheilutapahtumamatkailusta on vakuuttava. Haastateltavien edustamat yritykset järjestävät monipuolisesti erityyppisiä matkoja erilaisiin urheilutapahtumiin niin kuluttajille kuin yritysasiakkaille. Kaksi haastateltavien edustamista yrityksistä keskittyy täysin urheilutapahtumamatkailuun ja pääosa yritysten liikevaihdosta koostuu kyseisestä markkinasta. Toiset kaksi haastateltavien edustamista yrityksistä toimii myös muulla matkailun sektorilla ja urheilutapahtumamatkailun osuus yrityksen liikevaihdosta on näin ollen pienempi. Tietylle vuodelle osuvat suuret urheilutapahtumat luonnollisesti aina kasvattavat osuutta liikevaihdossa.

Urheilutapahtumamatkailu Suomessa on pienen markkinasegmentin ala koko matkailuliiketoimintaa tarkastellessa. Haastatteluista kävi ilmi, että urheilutapahtumamatkailun parissa toimivista yrityksistä vain muutama tarjoaa laajasti erilaisia urheilutapahtumia asiakkailleen. Haastateltava A toteaa urheilumatkailun Suomessa olevan huomattavasti pienimuotoisempaa verrattuna pelkästään naapurimaahamme Ruotsiin.

Haastateltava A: ”*Koko urheilubisnes Suomessa on hyvin niche toimintaa ja sitten vielä matkailualalla ehkä enemmän... ja kulttuuriero Ruotsiin on ihan hirveen iso. Ruotsissa on noin 30 meidän tyyppistä toimijaa, jotka on sitten erikoistunut tässä niche sektorissa vielä omaan nicheensä*”.

Koska ala on pieni, osa yrityksistä kohdentaa toimintaansa ja keskittyvät omaan erikoisosaamiseensa ja siten tarjoavat matkoja vain tiettyjen urheilulajien tapahtumiin.

Haastateltava D: ”*Tehdään urheilumatkustusta, mutta oikeastaan vaan semmoisissa lajeissa, joissa meillä on siihen lajiin jonkinlainen erityisasema ja synerginen malli sen järjestäjän kanssa... ja sitten kun me ollaan lähellä lajia niin me pystytään päästä näitten lajien tapahtumiin ja järjestämään mahdollisimman laadukkaita ja hyvän hinta-laatusuhteen urheilumatkoja kuluttajillekin*”.

Suomalaisten matkailijoiden kiinnostus urheilutapahtumamatkailua kohtaan on noussut viime vuosien aikana. Tämän osoittaa myös matkailun globaalit trendit, joissa urheilumatkailu on keskeisessä asemassa ja yksi nopeimmin kasvavia matkailun muotoja. Myös haastateltavien yritysten liiketoiminnassa aiemmin vahvan yritysmyyntiin sijaan kuluttajapuolen selkeä lisääntyminen urheilutapahtumamatkailussa on huomioitu. Haastateltava A:n mukaan asiakasryhmissä on tapahtunut selkeää muutosta muutaman vuoden sisällä. Myös haastateltava B mainitsee kuluttajapuolen hieman lisääntyneen heidän järjestämälleen matkoilla.

Haastateltava A: ”*Meidän asiakasmix on niin, että meillä tällä hetkellä rupeaa olemaan 50 pinnaa kuluttajia ja 50 pinnaa yrityksiä. Kaksi vuotta sitten se oli 90 pinnaa yrityksiä ja 10 kuluttajia, että me ollaan tekemässä tällaista isoa turnaroundia, koska laajempaa asiakaspintaa on pakko olla jos tässä bisneksessä haluaa kasvaa*”.

6.2 Matkailijamäärät ja suosituimmat urheilutapahtumat

Suomalaiset urheilutapahtumamatkanjärjestäjät vievät vuosittain useita tuhansia suomalaisia matkailijoita katsomaan kansainvälisiä urheilutapahtumia. Matkailijamääriin vaikuttaa vuoden aikana järjestettävät urheilutapahtumat sekä tietysti suomalaisten urheilijoiden ja joukkueiden menestyminen lajissa. Haastateltavien edustamien yritysten vuotuiset matkailijamäärät eri urheilutapahtumiin vaihtelevat muutamasta sadasta useampaan tuhanteen matkailijaan. Ensisijaisesti matkailijamääriin vaikuttaa urheilutapahtumamatkailun osuus yrityksen liiketoiminnassa. Pelkästään urheilutapahtumamatkailuun keskittyneiden yritysten matkailijamäärät nousevat vuositason useampaan tuhanteen matkailijaan kun taas pienempien toimijoiden osalta puhutaan muutamista sadoista matkailijoista. Matkailijamäärästä kysyttäessä haastateltavat totesivat vuotuisen vaihtelun riippuvan aina järjestettävistä urheilutapahtumista. Esimerkiksi arvokisavuosina matkailijamäärät luonnollisesti nousevat sekä myös niiden lajien ja tapahtumien osalta, joissa matkajärjestäjät kulloinkin ovat mukana.

Suomalaiset ovat jääkiekkokansaa. Sen vahvistavat myös haastateltavat, jotka toteavat jääkiekon MM-kilpailuiden olevan yksi suosituimmista urheilutapahtumista, jonne vuosittain

järjestetään matkoja ja jonne matkustetaan suurin kannustusjoukoin. Neljästä haastattelusta matkanjärjestäjästä kolme tekee matkoja vuosittain jääkiekon MM-kilpailuihin. Jääkiekon lisäksi suuret kansainväliset urheilutapahtumat ja arvokisat, kuten olympialaiset, jalkapallon liigasarjat sekä Formula 1 – osakilpailut vetoavat suomalaisiin matkailijoihin ja näihin urheilutapahtumiin myös halutaan matkustaa. Haastateltavat totesivat jääkiekon ylivoimaisen suosion lisäksi formuloiden kiinnostuksen lisääntyneen matkailijoiden keskuudessa merkittävästi. Kiinnostuksen lisääntymiseen ja matkojen kasvaneeseen myyntiin kuluvalla kaudella on vaikuttanut suomalaiskuljettajien asema ja menestyminen sarjassa.

Haastateltava A: ”*Jääkiekon MM-kisat on ihan ylivoimaisesti vuoden suosituin tapahtuma, että nyt meiltä lähtee Pariisiin semmoinen tuhannen henkeä...sen jälkeen paximääräisesti on sitten Valioliiga ja sitten taas liikevaihdollisesti KHL... ja formulat on kovassa kasvussa*”.

Haastateltava B: ”*No suomalaisten suosimat lajithan on jääkiekko, se on ihan ehdoton ykkönen. Olympialaiset ovat iso ja yleensä isot MM-kilpailut. Ja nykyään aika paljon on tullut noita jalkapallomatkoja eri maiden liigoihin ja formulat tietysti aina kiinnostaa suomalaisia*”.

Vaikka jääkiekko selkeästi nousee esille haastateltavien vastauksista, kaikki matkanjärjestäjät eivät kuitenkaan koita olla kaikessa mukana vaan tietoisesti fokusoituu tiettyjen urheilulajien osajaksi ja näiden matkojen tuottamiseen. Tiivis yhteistyö valikoitujen lajiliittojen kanssa myös edesauttaa kilpailuedun saavuttamista alalla.

Haastateltava D: ”*Se on just tavallaan niin kuin meillä, että sehän ei ole lainkaan suora korrelaatio siihen, mitkä on ylipäänsä kiinnostavia lajeja, vaan tavallaan me ollaan tietyissä asioissa mukana ja tosi monessa me ei vielä olla mukana*”.

Suurien yleisölajien lisäksi tunnettuudeltaan pienempien lajien edustaminen on yhtä olennaista, jotka houkuttelevat lajista kiinnostuneita lähtemään matkalle. Haastateltava C:n mukaan lajikohtaisen perustuotannon lisäksi muut järjestettävät matkat ovat satunnaisempia ja riippuvaisia kunkin vuoden tapahtumakalenterista sekä järjestettävistä arvokisoista.

Haastateltava C: ”*Nyt esimerkiksi kun oli superpesis tuolla Fuengirolassa, niin puhutaan sitten taas useammasta sadasta hengestä...sitten on aina jotain ampumahiihdon MM-kisoja tai joitain muita...sitä on hankala mennä sanomaan mitään vuosikeskiarvoa, että ne on kuitenkin aika satunnaisia*”.

6.3 Kuluttajakäyttäytymisen muutos urheilutapahtumamatkailussa

Haastateltavat kokevat, että urheilutapahtumamatkailu on lisääntynyt kuluttajapuolella yleisen urheilun kiinnostavuuden lisääntymisen myötä. Haastateltavien mukaan globaalien trendien lisäksi ihmisten kasvanut kiinnostus aktiviteetteihin ja elämysten kokemiseen matkan aikana on vaikuttanut kuluttajakäyttäytymiseen. Pelkkä matkalle lähtö ei ole enää riittävän motivoivaa vaan matkalla myös halutaan tehdä jotakin. Haastateltava A:n mukaan aktiviteetti- ja elämyshakuinen kuluttajakäyttäytyminen näkyvät urheilutapahtumamatkailuun erikoistuneiden matkanjärjestäjien toiminnassa erityisen hyvin, sillä heidän kauttaan matkoja ostetaan urheilutapahtuman vuoksi ja itse matka tulee mukana siinä sivussa.

Haastateltava A: *”Meillä se vielä korostuu, että meillähän ihminen ei lähde matkalle vaan se lähtee matsiin tai sitten se lähtee katsomaan formula GP:tä...”*.

Vaikka suomalaisten urheilumenestys on yksi merkittävistä vetovoimatekijöistä lähteä urheilutapahtumamatkalle ulkomaille, suomalaisurheilijoiden osallistuminen lajiin ei kuitenkaan ole välttämättömyys. Hyvänä esimerkkinä toimivat suomalaisten urheilumatkailijoiden keskuudessa suosittu eurooppalaisen jalkapallon liigasarjat, joihin tehdyt matkat haastateltava B:n mukaan ovat lisääntyneet viime vuosien aikana. Vetovoimatekijät näissä otteluissa muodostuvat aivan muista syistä kuin muutamasta kotimaisesta pelaajasta kansainvälisillä pelikentillä. Lisäksi lajien sisällä on pikkuhiljaa osattu alkaa laajentamaan reviiriä. Suurten ja tunnettujen joukkueiden välisten otteluiden sijaan saatetaan lähteä katsomaan alempien sarjatasojen otteluita. Haastateltava D:n mukaan matkailijoita kiinnostavat yhä enemmän myös tunnettuudeltaan pienemmät lajit.

Haastateltava D: *”Jos aikaisemmin matkustettiin katsomaan Mika Häkkistä tosi sankoin joukoin, silloin kun se pärjäsi tosi hyvin, niin nyt se tavallaan jakautuu... että on paljon enemmän kiinnostavia tapahtumia, mitkä kiinnostavat pienempiä yleisöjä...tavallaan että sitä elämystä haetaan vähän eksoottisemmista urheilutapahtumista ja se ei ole enää niin kuin semmoinen yksi yleisömassa, joka liikkuu aina sinne missä on suosituin suomalainen just tällä hetkellä”*.

Vaikka kiinnostus yleisesti urheilumatkailua kohtaan on lisääntynyt, yritykset ovat sen sijaan tänä päivänä harkitsevampia ostoissaan. Haastateltava B:n mukaan yritykset käyttivät aikaisemmin enemmän palveluja ja tänä päivänä vähentymistä urheilumatkojen varauksissa on ollut jonkin verran havaittavissa. Haastateltava A:n aikaisemmin mainitsema kuluttajapuolen vahvistuminen yritysmyyntin rinnalla osaltaan myös viittaa yritysasiakkai-

den maltillisempaan käyttäytymiseen omien kannustin- ja edustusmatkojen varaamisessa. Kuluttajapuolen lisääntyminen urheilumatkailussa on lisäksi myös vaikuttanut matkapakettien sisältöön, jossa myytäviä tuotteita suunnataan enemmän kuluttajille sopivaksi.

Kaikki haastateltavat kokivat, että kuluttajien kiinnostusta urheilumatkailua kohtaan lisää matkojen omatoimisen varaamisen jatkuva helpottuminen. Matkailijat ovat digitalisoitumisen myötä tulleet itsenäisemmiksi ja omatoimisemmiksi. Palvelut ovat helposti saatavilla eikä matkanjärjestäjää enää tarvita samalla tavalla perinteisten matkojen, lentojen tai hotellien varaamiseen kuten ennen. Haastateltava C:n mukaan kotikoneelta helposti löytyvät palvelut ovat yksi pääsystä urheilumatkailun kiinnostavuuden lisääntymiseen. Haastateltava D mainitsi ihmisten osaavan matkustaa paremmin kuin ennen ja olemaan kykeneväisiä kokoamaan matkan ja hankkimaan liput ilman matkanjärjestäjän apua. Myös ryhmien osalta matkat ovat tänä päivänä vaivatta varattavissa omatoimisesti. Internetin kautta erilaiset urheilutapahtumat tulevat myös lähemmäksi kuluttajia. Haastateltava D mainitsi lisäksi aikaisemmin matkanjärjestäjien tarjonnan ohjanneen kuluttajia enemmän. Matkoja tehtiin sinne mihin niitä oli tarjolla kun taas nykyään internet mahdollistaa huomattavasti laajemman valikoiman urheilutapahtumia ja matkakohteita.

Haastateltava D: *"Nyt se on enemmän niin päin, että matkanjärjestäjän pitää olla tosi heireillä siinä, että mikä kiinnostaa ja pyrkii tarjoamaan sinne mahdollisimman hyvät palvelut".*

Omatoiminen matkojen varaaminen on lisääntynyt huomattavasti jokaisella matkailun osalla, mutta samalla matkanjärjestäjien tuottamille palveluille ja ammattitaidolle löytyy yhtä lailla kysyntää. Haastateltava A totesi lipunvälityspalveluiden mahdollistavan omatoimisen matkojen varaamisen, mutta etenkin ensikertalaiset urheilutapahtumiin matkustavat kääntyvät herkästi matkanjärjestäjän puoleen. Luotettavuus ja varmuus matkan onnistumisesta nousevat tällöin isoon rooliin.

Matkailualalla digitalisaatio etenee huimaa vauhtia ja erilaisten varauspalveluiden käyttö on ehdottomasti tätä päivää. Jo useamman vuoden ajan suurin osa matkavarauksista on tehty internetin kautta. Urheilutapahtumamatkailu sen sijaan suosii edelleen pitkälti perinteistä tarjouspyyntömenettelyä matkojen varaamisessa. Osalle matkanjärjestäjistä Online – varausjärjestelmät ovat tulleet osaksi palvelukokonaisuutta, mutta tapahtumien muutosherkkyys hankaloittaa valmiiden matkapakettien hinnoittelua reaaliaikaisesti. Haastateltava B:n mukaan tietyt tuotteet voidaan myydä varausjärjestelmien kautta, mutta iso osa tuotteista vaihtelee paljon johtuen otteluiden siirroista sekä lippujen hinnanmuutoksista. Haastateltava A totesi urheilutapahtumien lisäksi herättävän usein matkustajissa kysy-

myksiä, jolloin vastausten lomassa myös huomattava osa varauksista tehdään sähköpostin välityksellä.

6.4 Matkakohteen turvallisuus ja terrorismin uhka

Matkakohteen turvallisuuteen liittyvissä asioissa kuluttajat ovat haastateltavien kokemuksen ja näkemyksen perusteella vaitonaisia, ainakin matkanjärjestäjien suuntaan. Matkakohteen olosuhteet ja turvallisuus kiinnostavat varmasti jokaista matkalle lähtevää, mutta haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että hyvin vähän jos ollenkaan urheilutapahtumamatkailuun erikoistuneet matkanjärjestäjät vastaanottavat kysymyksiä asiakkailtaan koskien matkakohteen turvallisuutta. Haastateltava C:n näkemyksen mukaan matkakohteen turvallisuuteen ja matkalle lähtemiseen liittyvä pohdinta tehdään etukäteen läheisten kesken eikä matkanjärjestäjää tällaisissa asioissa konsultoida. Haastateltava D:n mukaan asiakkaiden keskuudessa mahdollisesti koettu epävarmuuden tunne ilmenee matkanjärjestäjälle ensimmäisenä kysynnän tyrehtymisenä. Jos asiakas epäröi matkustaa tiettyyn kohteeseen, niin silloin hän todennäköisesti keksii jotain muuta tekemistä eikä matkanjärjestäjään edes oteta yhteyttä. Haastateltava A toteaa lisäksi valmismatkapuolella tilanteen olevan eri, jossa matkailijat reagoivat hyvin herkästi pieniinkin olosuhteiden muutoksiin ja näin ollen ottavat myös useammin yhteyttä matkanjärjestäjään matkakohteen turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Eroavaisuuksia siis löytyy matkailijoiden käyttäytymisessä ja verrattuna normaaliin valmismatkaajaan, urheilumatkailijaa voidaan pitää astetta riskinsietokykyisempänä.

Vaikka matkakohteen turvallisuuteen liittyvissä asioissa matkanjärjestäjiin ei juuri oteta yhteyttä, haastateltavat kokevat kohdemaalla, jossa urheilutapahtuma järjestetään, sen sijaan olevan vaikutusta matkailijoiden päätökseen lähteä matkalle. Yleisesti matkailijoiden ennakoasenteilla ja – käsityksillä kohdemaata kohtaan on olennainen merkitys matkustuspäätöksen tekemisessä. Haastateltavien vastauksien perusteella asenteet etenkin Venäjää ja Itä-Euroopan maita kohtaan ovat olleet negatiiviset ja varaukselliset. Haastateltavat A ja B totesivat Venäjällä ja Valko-Venäjällä järjestettyjen jääkiekon MM-kilpailujen jonkin verran vaikuttaneen asiakkaiden halukkuuteen lähteä matkalle. Kohdemaan poliittinen asema sekä viisumit mainittiin yhtenä matkustushalukkuuteen vaikuttavana tekijänä, mutta asenteilla kyseisiä maita kohtaan tuntui olevan suurempi painokerroin.

Haastateltava B: *”No joo, kyllä se vaikuttaa ja tietty poliittiset asiathan on aina vaikuttanut, että esimerkiksi kun jääkiekon MM-kisat oli Valko-Venäjällä, niin silloin nämä Valko-Venäjän toimet kyllä aiheutti sen, että asiakkaat eivät halunneet siihen maahan lähteä.*

Kyllähän on sitten tietty maita niin kuin Venäjä. Venäjä on kanssa vähän arveluttava, että kaikki ei sinne viitsi lähteä”.

Haastateltava A kuitenkin painotti, että vannoutuneille ja kokeneille urheilumatkailijoille matkakohteen sijainnilla ei yleensä ole merkitystä. Pääasiaa näyttelee itse urheilutapahtuma ja matkakohde koetaan toissijaiseksi valintakriteeriksi. Samoilla linjoilla oli myös haastateltava C, jonka mukaan turvallisuuskysymyksiin liittyvän pohdinnan lisäksi matkustuspäätökset kohdemaahan tehdään yhtä lailla lähtijöiden keskuudessa eikä tämä matkanjärjestäjän suuntaan sen erityisemmin näy.

Kohdemaata kohtaan olevien ennakkoasenteiden lisäksi terrorismin uhka on viime vuosien aikana noussut yhdeksi tekijäksi, jolla saattaa olla vaikutusta asiakkaiden matkustuspäätökseen. Kaksi haastateltavista nosti terrorismin esimerkin tässä kohdin haastattelua ja heidän kokemukset myös erosivat toisistaan. Tämän kevään jääkiekon MM-kilpailut Pariisissa olivat juuri alkamassa ja haastateltava A totesi, etteivät he olleet vastaanottaneet asiakkailtaan yhtään kysymystä koskien matkakohteen turvallisuutta, jonka tapahtuneiden iskujen takia olisi kuitenkin voinut olettaa asiakkaita jossain määrin mietityttävän. Haastateltava D sen sijaan mainitsi Ranskassa edellisenä vuonna järjestettyjen jalkapallon EM-kilpailujen olleen yksi esimerkki terrori-iskujen selkeästä vaikutuksesta päätöksentekoon ylipäättään lähteä matkalle kyseiseen kohteeseen tai halukkuuteen majoittua Pariisin alueella. Pariisin iskujen jälkeen osa asiakkaista koki Ranskan maana, johon ei voinut matkustaa. Koska matkakohteet toipuvat usein nopeasti terrori-iskuista ja vaikka molemmat haastateltavien esimerkeistä koskivat Ranskaa ja siellä tapahtuneita terrori-iskuja, ajalla saattaa tässä tilanteessa olla vaikutusta asiakkaiden käyttäytymiseen. Mitä lähempänä isku on ajallisesti ollut, sitä varautuneemmin asiakkaat käyttäytyvät. Viime vuoden jalkapallon EM-kilpailut olivat ajallisesti lähempänä tapahtuneita iskuja kuin tämän keväiset jääkiekon MM-kilpailut.

Haastateltavilta kysyttiin kokevatko he jonkin Euroopan maan tai kohteen alttiimmaksi terrorismin uhkalle. Haastateltavat olivat jokseenkin yksimielisiä siitä, että terrorismin uhka Euroopan maissa tai kohteissa on yhdenvertainen eikä yksittäistä maata tai kohdetta voida nostaa riskiluokaltaan korkeammalle tasolle. Haastateltava D huomautti terrorismin uhkan olevan lisäksi hyvin subjektiivinen käsite, jonka perusteella jokainen henkilö kokee uhkan yksilöllisesti ja eri tavoin. Tunneperäisenä asiana se vaikuttaa matkustajien päätökseen matkustaa tai olla matkustamatta. Terrori-iskut ovat luonteeltaan arvaamattomia ja tänä päivänä iskuista annetaan entistä vähemmän viitteitä tai varoituksia, joiden perusteella viranomaiset pystyisivät iskujen mahdollisuuteen paremmin varautumaan. Haastateltava B totesi kysynnän ja tapahtuman määrittelevän matkakohteet ja matkanjärjestä-

jien seuraavan ulkoministeriön matkustustiedotteita ja muiden viranomaistahojen ohjeistuksia aina maa- ja tapahtumakohtaisesti.

Haastateltava A: *”Kyllä se valitettava fakta on vaan niin kuin Tukholman näytti meille, että se on ihan sama missä sä tällä hetkellä menet, niin se chänssi on siellä mutta se chänssi on yhtä iso kuin lottovoitto...yhtä lailla sä voit jäädä auton alle”.*

Haastateltava B: *”Mehän myydään matkat sinne mihin asiakas haluaa lähteä, mutta toki tietysti sitten me seurataan mitä UM kertoo ja jos UM sanoo, että tuohon maahan ei tehdä matkoja, niin sitten me ei tehdä. Mutta muuten kyllä me myydään matkoja eikä oteta kantaa siihen, että mitkä siellä on ne olosuhteet”.*

6.5 Urheilutapahtuman turvallisuus ja terrorismin uhka

Haastateltavien mukaan matkanjärjestäjät eivät vastaanota asiakkailtaan kysymyksiä koskien urheilutapahtuman turvallisuutta. Haastateltavat kokevat turvallisuustason kansainvälisissä urheilutapahtumissa erittäin korkealuokkaiseksi ja sen perusteella myös erittäin epätodennäköiseksi, että urheilutapahtumassa voitaisiin toteuttaa terrori-isku. Esimerkiksi vuoden 2015 Pariisin terrori-iskujen yhteydessä jalkapallostadionille kohdistettu iskun yritys pystyttiin estämään toimivan ja valveutuneen turvatarkastuksen avulla. Haastateltava C:n mukaan urheilutapahtuman turvallisuutta koskevia kysymyksiä ei ole koskaan tarvinnut erikseen selvittää, mikä kertoo myös siitä, että matkailijoilta löytyy riittävästi luottoa paikalliseen järjestäjään. Haastateltava A:n mukaan muun muassa huliganismin uhkan vuoksi urheilutapahtumien turvallisuuteen panostetaan maailmalla huomattavasti paljon enemmän kuin esimerkiksi kotimaisissa urheilutapahtumissa ja monesti se koetaan positiivisena asiana. Vaikka urheilutapahtuman turvallisuudesta ei vastaanoteta kysymyksiä, niin haastateltava D kuitenkin myös toteaa, että matkakohteessa tai sen välittömässä läheisyydestä tuleva negatiivinen julkisuus tai turvallisuuteen liittyvä epävarmuus osaltaan vaikuttaa matkailijoiden käyttäytymiseen ja matkojen varaamiseen.

Haastateltava D: *”Me ollaan olympialaisten virallinen matkanjärjestäjä ja kisat on Koreassa ja Pohjois-Korea on siinä vieressä, niin miten se meillä näkyy, niin ei asiakkaat kysy aiheesta. Ei ne, jotka ovat varanneet eikä ne, jotka pohtii varaamista...mutta nyt sitten viimeisen parin viikon aikana on ollut tosi voimakkaasti agendalla toi Pohjois-Korea ja siten tavallaan se olympialaisten kaupankäynti pysähtyy melkein tai sanotaan, että hiljenee voimakkaasti. Mutta ei sitä mietitä onko siellä turvallisuusjärjestelyt tehty hyvin ja vaikka koriskisoihin, niin kuinka paljon siellä on järjestysmiehiä tai onko varauduttu terrorismin uhkaan, että ei tällaisia kysymyksiä meille asiakkaan suunnalta tule”.*

Haastateltavien A:n ja B:n mukaan urheilutapatumien korkea turvallisuustaso ja käyttäytymistä ohjaavat tai jopa rajoittavat säännöt saattavat tulla matkailijoille myös yllätyksenä.

Haastateltava A: ”*Ja monesti se negatiivinen positiivinen yllätys asiakkaalle on se, että kun siellä on panostettu niin paljon, niin se saattaa rajoittaa sun tekemistä siellä matsissa mihin ehkä Suomessa ei olla totuttu*”.

Haastateltava B: ”*Se turvallisuushan on siellä erittäin tärkeä näissä kaikissa isoissa tapahtumissa, että kyllä sen huomaa myös siitä käyttäytymisestä...tarkastukset on mittavia ja kieltoa kiellon päälle mitä sinne saa tuoda ja mitä siellä saa tehdä ja tämän tyyppisiä ohjeitahan tulee kokoajan*”.

Haastateltavat toteavat yksimielisesti, ettei heidän järjestämiin matkoihin sisältyneissä urheilutapahtumissa ole koskaan ilmennyt terrorismia tai sen uhkaa. Haastateltava C:n mielestä vallitsevien olosuhteiden myötä hälytystasoja on luonnollisesti nostettu joka puolella, mutta mitään mainittavaa ei ole koskaan tapahtunut. Muuta turvallisuuteen vaikuttavaa ja reagointia vaativaa, kuten jalkapallo-otteluissa tapahtuvaa huliganismia, sen sijaan esiintyy ja jonka uhka on haastateltava A:n mukaan terrorismia huomattavasti todennäköisempää. Huliganismi ja sen ennaltaehkäisy vaatii matkanjärjestäjiltä jatkuvaa kommunikointia järjestäjätahojen kanssa.

Haastateltava A: ”*Terrorismin uhkaa ei varsinaisesti. Huliganismin uhka on koko ajan Valioliigassa, että sieltä meille tulee pyyntöjä joukkueilta, että he haluavat nähdä nimilistat ketkä on tulossa etukäteen, kun ne haluaa tehdä screenauksen, että siellä ei ole huligaaneja...sehän on ihan eri skaalan hommaa Englannissa ja sieltä meille tulee niitä pyyntöjä...että siellä on ollut tällöisiä mihin joudutaan reagoimaan etukäteen*”.

Kansainvälisten urheilutapahtumien turvallisuutta valvotaan myös tapahtuma-alueen ja tapahtuman järjestämisestä vastaavan tahon sekä kohdekaupungin ulkopuolella. Urheilutapahtumiin osallistuvia henkilöitä pyritään tarkastamaan matkanjärjestäjien avulla etukäteen, jotta mahdolliset häiriötekijät saadaan minimoitua. Matkanjärjestäjät toimivat läheisessä yhteistyössä kotimaisten viranomaisten kanssa ja tarvittaessa vastaavat virka-apupyyntöihin. Haastateltava A:n mukaan etenkin isoihin urheilutapahtumiin, kuten jääkiekon MM-kilpailuihin, poliisilta tulee normaalisti pyyntö antaa tiedoksi matkalle lähtevien määrä, matkustusajat sekä majoituskohteet.

6.6 Epävakaan turvallisuustilanteen huomioiminen matkojen toteutuksessa

Matkan järjestämistä koskevat turvallisuustekijät ja mahdolliset riskit pyritään huomioimaan ja tunnistamaan niin hyvin kuin se normaaliolosuhteissa on mahdollista. Yhteydet edustajalaitoksiin, kuten suurlähetystöihin, ovat osa tavanomaista varautumista. Haastateltava A:n mielestä yhteyksistä huolehtiminen ja tiedonannot viranomaisille ovat usein riittävää varautumista matkanjärjestäjän osalta. On selvää, että matkanjärjestäjät huolehtivat tuotteidensa ja palveluidensa turvallisuudesta ja omien matkakohteiden ja urheilutapahtumien osalta yleistä turvallisuustilannetta sekä niissä tapahtuvia muutoksia seurataan tiiviisti. Haastateltavien vastauksista oli havaittavissa, että mikäli kohteessa vallitsevat olosuhteet vaatisivat urheilutapahtumamatkan toteutukselta normaalista poikkeavaa tai huomattavasti suurempaa panostusta turvallisuuteen, ei matkaa voitaisi järjestää. Haastateltava B kuitenkin toteaa, että isojen lajien maailmanmestaruuskilpailuihin matkat järjestetään kohteesta riippumatta ja asiakkaan harkittavaksi jää uskaltaako matkalle lähteä vai ei. Haastateltava D kommentoi isompien kansainvälisien tapahtumien osalta matkanjärjestäjän ottavan selvää siitä, miten urheilutapahtuman turvallisuuteen on varauduttu ja minkälaiset turvajärjestelyt tapahtumassa on. Urheilutapahtuman virallisille toimijoille on myös saatavilla kattava määrä tietoa tapahtumaan liittyvistä turvajärjestelyistä.

Suuret urheilutapahtumat aiheuttavat lähes poikkeuksetta mediassa ennakkospekulaatioita tapahtuman turvallisuudesta ja ajankohtaisuutensa vuoksi terrorismin uhkaan kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Haastateltava C:n näkemyksen mukaan mahdolliset matkakohteiden ja urheilutapahtumien riskit tiedostetaan, mutta kohteessa aiemmin tapahtunut terrori-isku tuskin tulee vaikuttamaan matkojen järjestämiseen tai niiden toteutukseen.

Haastateltava C: ”*Jos vaikka ottaa Venäjän esimerkiksi, niin tässä on nuo jalkiksen MM-kisat tulossa, niin siinä on tavallaan se tiedostettu, että Pietari voi olla yksi tällainen mahdollinen kohde, mutta että se isommin vaikuttaisi matkapaketin kokonaisuuteen tai toteutukseen niin en näkisi, että sillä on suurta vaikutusta, mutta se tavallaan tiedostetaan*”.

Pietarissa tapahtuneen terrori-iskun jälkeen kohde tulee varmasti herättämään asiakkaisissa osittain ristiriitaisiakin tunteita jo pelkästään aiemmin todettujen Venäjää kohtaan olemassa olevien ennakkoasenteiden vuoksi. Läheisen sijaintinsa vuoksi Pietari tulee ensi vuonna epäilemättä houkuttelemaan suomalaisia urheilumatkailijoita kaupungin ollessa yksi Venäjällä järjestettävien jalkapallon MM-kilpailujen isäntäkaupungeista. Nähtäväksi jää, tuleeko terrorismin uhka vaikuttamaan matkustajamääriin.

Matkalle lähtijöiden ja heistä matkan aikana huolta pitämisen lisäksi matkanjärjestäjän oma varautuminen ja omalle henkilökunnalle laadittu turvallisuussuunnitelma sekä yhteinen toimintamalli on myös tärkeää. Haastateltava D mainitsee, että korkean turvallisuustason tapahtumissa matkanjärjestäjällä ei ole lisättävää järjestelyihin, jolla varmistettaisiin paremmin asiakkaiden turvallisuus, vaan tavoitteena on toimia annettujen ohjeiden mukaisesti ja huolehtia siitä, että oman organisaation sisällä toimintamallit ovat selkeät ja kaikkien tiedossa ongelmatilanteen sattuessa.

Haastateltava D: *”Meidän toiminnalla ei voida upgreidata turvallisuusjärjestelyjä siellä paikan päällä juurikaan muuten, kuin että ihmiset on niistä ajan tasalla ja meillä on oma turvallisuussuunnitelma olemassa, jossa käydään läpi että jos jotain tapahtuu... mutta silloin se meidän rooli on enemmän tiedottaa ja varmistaa, että tällöinen komentoketjujärjestelmä toimii asiakkaille ja viranomaisille meidän oman organisaation sisällä”.*

6.7 Terrorismin vaikutus matkustuspäätökseen

Haastattelujen aikaan vuoden 2017 jääkiekon MM-kilpailut olivat juuri alkamassa Pariisissa. Kun haastateltavilta kysyttiin yleisesti terrorismin vaikutuksesta asiakkaiden matkustuspäätökseen, jääkiekon MM-kilpailut heijastuivat selkeästi niiden haastateltavien vastauksista, jotka olivat järjestämässä matkoja Pariisiin. Haastateltavat A ja C kokivat, ettei viimeaikaisilla terrori-iskuilla olisi ollut vaikutusta urheilumatkailijoiden tekemään matkustuspäätökseen. Haastateltava A mainitsi viime hetken varauksia tulleen tänä vuonna vähemmän verrattuna vuoden takaisin MM-kilpailuihin, mutta epäili korkeamman hintatason vaikuttaneen asiaan enemmän. Haastateltava C taas totesi, että mahdollisten potentiaalisten asiakkaiden osalta on vaikea sanoa, olisivatko tapahtuneet iskut vaikuttaneet niin merkittävästi, että olisi päätetty jättää lähtemättä. Haastateltava B sen sijaan koki iskujen mahdollisesti vaikuttaneen matkalle lähtevien määriin. Kuitenkaan yhtään varatun matkan peruutusta matkanjärjestäjät eivät olleet vastaanottaneet.

Haastateltava B: *”Kyllä mä uskoisin, että toi Pariisi on varmasti semmoinen, että sinne ei varmaan lähtenyt niin paljoa porukkaa kuin jos näitä iskuja ei olisi tapahtunut”.*

Haastateltava C: *”Just tuossa kollegan kanssa eilen keskustelin nuo MM-kisajutut mitä nyt tehdään niin läpi ja niihin ei siis ole ollut mitään vaikutusta, mutta tietysti sitten on mahdoton sanoa että potentiaaliset asiakkaat...että onko ne jäänyt tulematta sen takia niin sitä en tosiaan osaa sanoa”.*

Muista haastateltavista poiketen haastateltava D:lla löytyi kokemusta tapauksesta, jossa aiemmin tapahtuneilla terrori-iskuilla on ollut selkeää vaikutusta järjestettyihin urheilutapahtumamatkoihin. Ranskassa tapahtuneet terrori-iskut nousivat tässäkin tapauksessa esille, jotka vaikuttivat vuoden 2016 jalkapallon EM-kilpailuihin järjestettyihin matkoihin ja jonka seurauksena lähes puolet suuren yritysr ryhmän asiakkaista perui osallistumisensa matkalle.

Haastateltava D: *”On, siis se oli kyllä ihan yksittäinen konkreettinen keissi, jossa me nähtiin, että asiakkaat peru matkojaan tapahtuneiden terrori-iskujen vuoksi niin oli nämä Pariisin EM-kisat...varmasti oli myös muitakin syitä, mutta se oli niin iso se osuus, että se terrorismin uhka oli merkittävä selittävä tekijä ja myös ihmiset sano syyksi, mitä mä tiedän, ettei uskalla lähteä Pariisiin...että kyllä sillä on vaikutusta...”*

Samalla haastateltava D kertauksena totesi, että matkanjärjestäjälle matkakohteen epävakaa turvallisuustilanne ja tapahtuneiden terrori-iskujen vaikutukset näkyvät ensisijaisesti kysynnän tyrehtymisenä ja tarjouspyyntöjen määrän laskuna. Asiakkaat keksivät jotain muuta tekemistä matkalle lähdön sijaan.

Kysyttäessä terrorismin uhkasta eri urheilutapahtumissa osa haastateltavista koki, että suurimmissa järjestettävissä urheilutapahtumissa, kuten olympialaisissa ja muissa arvokisoissa sekä suosituimmissa urheilulajeissa terrorismin uhka voisi olla suurempi. Jääkiekkoa ei koettu terrorismille riskialttiiksi urheilulajiksi. Jalkapallo lajina nousi jokaisen haastateltavan vastauksessa esille. Tämä tietysti kertoo siitä, että jalkapallo on tunnetusti maailman suosituin urheilulaji ja sen vuoksi laji saattaisi olla terroristeille kiinnostava ja erittäin paljon huomiota herättävä iskun kohde. Haastateltava B mainitsi tulevat jalkapallon MM-kilpailut Venäjällä, jossa tapahtuneiden iskujen takia saattaisi olla riskialttiimpaa. Myös järjestyksessään seuraavat jalkapallon MM-kilpailut vuonna 2022 Qatarissa herättivät pientä epäilystä maan poliittisen aseman vuoksi. Haastateltava C myös nosti jalkapallon esille, mutta arvioi, ettei sen suurempaa riskiä kuitenkaan olisi. Haastateltava A lisäksi totesi, että kokoluokaltaan suurten tapahtumien turvajärjestelyt ovat niin mittavat, ettei iskujen toteuttaminen olisi helppoa. Haastateltava D puolestaan koki, ettei uhkaa voida määrittellä erikseen jokaisen urheilutapahtuman kohdalla vaan uhkaan vaikuttaa ensisijaisesti se, kuinka uhka henkilökohtaisesti koetaan ja sen perusteella tehdään myös matkustuspäätökset.

Haastateltava A: *”Siis jos me puhutaan terrorismista eikä huliganismista, niin varmasti arvokisat on semmoisia, missä riski voisi olla isompi. Et kysymys on sitten enemmän MM-kisoista, EM-kisoista tai olympialaisista. Ehkä futiksen MM-kisat tai tällaiset globaalit*

isot tapahtumat. Niissä vois olla se riski kovempi, mutta toisaalta niissä on niin kovat turvajärjestelyt kanssa, että se on aika vaikea saada siellä mitään aikaseksi jos edes yrittää jotain tehdä”.

Haastateltava D: *”En mä nyt osaa sanoa, että missä tapahtumassa olisi erityisen suuri terrorismin uhka. Kyse on ennen kaikkea kyllä siitä sen uhkan kokemuksesta kuin siitä, että olisi prosentuaalinen todennäköisyys sille, että tähän futismatsiin isketään tai että olympialaisten aikaan alkaa sota Koreoiden välillä”.*

Jääkiekon MM-kilpailut olivat haastateltaville ajankohtaiset kisamatkojen toteutuksesta johtuen ja sen vuoksi kolmelta haastateltavalta erikseen tiedusteltiin matkalle lähtevien asiakkaiden reagointia Pariisin turvallisuustilanteeseen. Haastateltavien mukaan yhtäkään yhteydenottoa liittyen kohdekaupungin tai tapahtuman turvallisuustilanteeseen ei ole vastaanotettu. Tilanne kuvastaa hyvin urheilumatkailijoita, jotka ensisijaisesti matkustavat kohteeseen siellä järjestettävän tapahtuman vuoksi. Kohteen merkitys ei ole urheilumatkailijalle ratkaiseva tekijä matkalle lähtöön.

Haastateltava C: *”Ei ole nimenomaan tuolta kantilta katsottuna tullut mitään... ja just se, että kun fanit lähtee niin fanit lähtee ja niitä kiinnostaa se urheilu...se on sit joko plussa tai miinus se kohde.”.*

6.8 Valmismatka vs. omatoimimatkailu ja epävakaat turvallisuustilanne

Omatoiminen urheilutapahtumamatkailu on yleistä suomalaisten keskuudessa ja todennäköisesti lisääntyy sitä mukaa kun palvelujen saatavuus internetin kautta entisestään helpottuu. Haastateltavilta kysyttiin heidän näkemystä terrorismin ja epävakaan turvallisuustilanteen vaikutuksesta käyttää matkanjärjestäjien palveluita tai räätälöidä matka itse. Yleisesti turvallisuusasioista puhuttaessa matkalle lähtö matkanjärjestäjien kautta koetaan omatoimimatkailua turvallisemmaksi vaihtoehdoksi. Haastateltavat A ja B kokivat, että sama kaava pätee yhtä lailla myös urheilutapahtumamatkailuun. Matkalle lähtevällä on tarvittaessa matkanjärjestäjän tuki taustalla tilanteesta riippumatta. Haastateltava A myös arveli, että epävakaat turvallisuustilanne myös osaltaan saattaa ohjata ihmisiä käyttämään enemmän matkanjärjestäjän palveluja juuri turvallisuustekijöiden takia.

Haastateltava D taas koki, ettei nimenomaan terrorismin näkökulma nosta matkanjärjestäjän tuottamaa palvelua yhtään sen turvallisemmaksi verrattuna omatoimimatkailuun, sillä turvallisuuden ja turvattomuuden tunnetta ei samalla tavalla voida verrata. Iskun sattuessa turvattomuus on joka tapauksessa hyvin voimakkaasti läsnä. Haastateltava C oli myös

samoilla linjoilla, jonka mielestä matkanjärjestäjän tuottamalla palvelulla ja omatoimimatkailulla ei juurikaan ole eroa turvallisuuden suhteen. Lisäksi haastateltava C totesi, että varaamisen helppouden myötä matkustuspäätökset ja matkavaraukset tehdään koko ajan myöhemmin ja lähempänä itse matkustusajankohtaa. Varaamisen helppous ja päätöksen viivyttäminen mahdollistaa myös tilanteen seurannan mikäli matkakohteessa vallitsevat olosuhteet vaativat matkalle lähdön harkintaa.

Haastateltava B: *”Meidän kautta on nyt sillä lailla turvallista, että ne tietää jonkun kontaktin mihin olla yhteydessä sattui siellä mitä tahansa...on se sitten terroristi tai lippujen katoamista, varastamista tai hotellihuoneiden...onko niitä vai eikö niitä ole, niin meillä on ainakin se apu sitten antaa..”.*

Haastateltava D: *”No siis yleisesti ottaen jos puhutaan turvallisuusasioista laajemmin niin kuin tässä terrorismin kontekstissa, niin sitten koetaan, että on just varmempi valinta olla matkanjärjestäjän matkalla, mutta en mä tiedä onko tämä terrorismin näkökulma semmoinen, jossa tämä turvallisuus turvattomuus skaala toteutuu samalla lailla”.*

6.9 Tulevaisuuden kuluttajakäyttäytyminen urheilutapahtumamatkailussa

Haastattelun lopuksi haastateltavilta kysyttiin heidän näkemyksiä mahdollisesta lähitulevaisuuden kuluttajakäyttäytymisen muutoksesta urheilutapahtumamatkailussa. Haastateltavat kokivat, että urheilutapahtumamatkailu on kasvava ala niin valmismatkojen kuin omatoimimatkailun puolella. Kansainvälisesti tapahtuma-ala on suuressa nosteessa ja Suomen markkinoilla on vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia urheilutapahtumamatkailun saralla. Haastateltavien näkemysten perusteella urheilumatkailijoita kiinnostavat edelleen suuret kansainväliset megatapahtumat, mutta samanaikaisesti elämyshakuisuus ja kiinnostus marginaalisempiin urheilutapahtumiin tulevat lisääntymään.

Haastateltava A:n mukaan urheilutapahtumamatkailun markkinat ovat vielä hyvin pienet Suomessa ja tulevaisuudessa ala tulee epäilemättä kasvamaan. Lisäksi mitä enemmän internetissä toimivat lipunvälityspalvelut kasvavat, sitä enemmän myös tulee olemaan omatoimimatkailua. Myös haastateltavat B ja D totesivat kasvua tapahtuvan urheilutapahtumamatkailussa, joihin toisaalta vaikuttaa suomalaisten urheilijoiden menestyminen, joka tekee kilpailuista entistä mielenkiintoisempia sekä toisaalta taas tapahtuma-alan suosio ja trendikkyys, jolloin ihmiset hakeutuvat kaikesta kiinnostavimpiin tapahtumiin. Haastateltava D kuitenkin totesi, että suurten kansainvälisten megatapahtumien suosion lisäksi myös pienemmät ja marginaaliset tapahtumat tulevat kasvattamaan suosiotaan, mikä johtuu siitä, että ihmiset hakevat elämyksiä ja kokemuksia laajemmin kuin aikaisemmin.

Haastateltava B: *"No kyllä nyt on niin kuin semmoista kasvua näköpiirissä, mutta se varmasti johtuu myös siitä, että kisat on mielenkiintoisempia, esimerkiksi formuloissa on nyt mielenkiintoisempi pöhinä kuin ikinä aikaisemmin ja kyllähän se vaikuttaa siihen enemmän kuin nämä muut asiat, ainakin meidän näkemyksen mukaan".*

Matkanjärjestäjien tuottamat matkat koetaan edelleen kilpailukykyisenä omatoimimatkailuun verrattuna, sillä ammattilaisten tuottaman palvelun varmuutta ja luotettavuutta arvostetaan, mutta samalla myös koettiin, että ala olisi menossa enemmän omatoimimatkailun suuntaan, sillä tänä päivänä varaamisen helppous houkuttelee omatoimiseen matkustamiseen. Haastateltava A kertoi matkanjärjestäjälle tulevan asiakkaiksi jonkin verran aikaisempia omatoimimatkailijoita, joilla matka ei ehkä ollut sujunut suunnitellusti. Valmismatkapuolelta omatoimimatkailuun siirtyneitä sen sijaan nähdään vähän. Haastateltava C:n mielestä urheilutapahtumamatkailussa oltaisiin menossa yhä enemmän omatoimimatkailun puolelle, sillä myös internetissä toimivat palveluntarjoajat panostavat omien tuotteidensa parempaan saatavuuteen jatkuvasti. Haastateltava A kuitenkin mainitsi, että esimerkiksi Valioliigaan ottelulippuja on hankalasti saatavilla ja matkanjärjestäjän kautta asiakas pystyy luottamaan siihen, että lipun saa. Etenkin jalkapallo-otteluissa mustanpörssin lippukauppa on yleistä ja lipuista voi joutua maksamaan moninkertaisen hinnan.

Haastateltava A: *"Se kertoo ehkä siitä, että ihmiset ovat osittain valmiita maksamaan siitä, että se homma toimii tai sitten se koetaan jollain tavalla ehkä vielä tällä hetkellä vaikeaksi se itseräätelöinti. Varmaan helpottuu jatkossa epäilemättä, mutta näen kasvusuhdannetta ihan selkeästi koko urheilu- ja tapahtumamatkailusektorilla sekä valmismatkapuolella että omatoimipuolella".*

Omatoimimatkailun suosio ja jatkuva kasvu tulee osaltaan määrittämään matkanjärjestäjien kautta myytävien palvelujen kehitystä sekä sisältöä tulevaisuudessa. Lisäarvon tuottaminen pelkän matkan ja urheilutapahtuman lisäksi nostaa merkitystään koko ajan enemmän. Haastateltavien mukaan erilaiset oheistapahtumat sekä esimerkiksi opastusta ja tiedonkulkua parantavat mobiiliapplikaatiot ovat jo tulleet osaksi palvelukokonaisuutta urheilutapahtumamatkoilla. Kuluttajat hakevat tänä päivänä elämyksiä monipuolisesti ja ovat niistä myös valmiita maksamaan. Haastateltava D kuvailee urheilutapahtumaa nopeasti nautittavaksi elämykseksi, joka koetaan paikan päällä kaikilla aisteilla. Urheilutapahtuman tyyppisiin kokemuspalveluihin ihmisillä on myös halua käyttää rahaa. Urheilutapahtumamatkailulle tämä luo valtavasti uutta potentiaalia saavuttaa uusia asiakasryhmiä vakiintuneen ja uskollisen asiakaskunnan lisäksi. Haastateltava A myös totesi, että tänä päivänä lisäarvoa on pakko tuottaa, jotta asiakkaat lähtisivät matkanjärjestäjien kautta matkalle ja sen myötä myös omaa toimintaa on koko ajan kehitettävä.

Urheilutapahtumia kehitetään jatkuvasti yleisöystävällisemmiksi ja palvelutarjontaan sekä tapahtuman elämyksellisyyteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Haastateltava D lopuksi mainitsi, että urheilutapahtumien markkinointiin ja niiden levittämiseen esimerkiksi sosiaalisessa mediassa on kiinnitetty paljon huomiota ja yleisestikin matkanjärjestäjät osaavat kommunikoida paremmin kuin aiemmin. Myös Suomessa urheilutapahtumiin on alettu panostamaan enemmän ja ihmiset ovat valmiita maksamaan palvelumuotoilun seurauksista ja paremmasta urheiluelämyksestä. Entistä laadukkaammat urheilutapahtumat osaltaan saattavat myös motivoida kotimaista katsomokansaa lähtemään ulkomaille ja seuraamaan lempieurheilulajiaan paikan päälle.

7 Pohdinta

Tässä luvussa tehdään tutkimustuloksista yhteenveto ja esitetään johtopäätökset. Lisäksi pohditaan työn tavoitteen saavuttamista sekä arvioidaan omaa oppimista ja varsinaisen tutkimuksen toteuttamista.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ammattilaisnäkökulmaa hyödyntäen kotimaisten matkailijoiden, jotka matkustavat matkakohteisiin siellä järjestettävän urheilutapahtuman vuoksi, suhtautumista mahdolliseen terrorismin uhkaan kohteessa tai itse urheilutapahtumassa. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, onko kansainvälisen turvallisuustilanteen epävarmuus vaikuttanut matkailijoiden kuluttajakäyttäytymiseen tai kohteeseen matkustamiseen. Lisäksi pyrittiin selvittämään matkailualan ammattilaisten näkemysten ja kokemusten avulla asiakkaiden kuluttajakäyttäytymisen mahdollista muutosta urheilumatkailussa 2010-luvun aikana sekä kartoittaa lähitulevaisuuden näkymiä.

7.1 Johtopäätökset tutkimuksen tuloksista

Tutkimustuloksista ilmeni, että terrorismin uhkan vaikutus urheilutapahtumamatkailuun ja urheilumatkailijan kuluttajakäyttäytymiseen oli odotettua pienempi. Saatujen vastausten perusteella epävakaata turvallisuustilanne tai terrorismin uhka ei merkittävästi vaikuttanut urheilumatkailijan päätökseen lähteä matkalle. Tilanne on eri valmismatkapuolella, jossa matkailijat reagoivat herkemmin olosuhteiden muutoksiin. Tämän perusteella urheilumatkailijaa voidaan pitää astetta riskinsietokykyisempänä. Yleensä tapahtuneen terrori-iskun vaikutukset matkailuun ovat suhteellisen lyhytkestoisia. Tutkimustuloksista on havaittavissa, että mitä lähempänä ajankohdallisesti tapahtunut isku on ollut, sitä varauksellisempia matkailijat luonnollisesti ovat. Esimerkiksi vuoden 2016 Pariisin jalkapallon EM-kilpailuihin kuluneen vuoden aikana Ranskassa tapahtuneet iskut vaikuttivat matkalle lähtijöihin, mutta tämän kevään jääkiekon MM-kilpailuihin Pariisissa tapahtuneilla iskuilla ei ollut enää vaikutusta.

Tutkimustuloksien perusteella terrorismin uhkaa Euroopan maissa tai kohteissa voidaan pitää yhdenvertaisena eikä yksittäistä maata tai kohdetta voida nostaa riskiluokaltaan korkeammalle tasolle. Lisäksi uhka hyvin subjektiivinen käsite, jonka perusteella jokainen henkilö kokee uhkan yksilöllisesti ja eritavoin. Kohdemaalla, jossa urheilutapahtuma järjestetään, on sen sijaan enemmän vaikutusta matkailijoiden päätökseen lähteä matkalle. Matkailijoiden ennakoasenteilla ja – käsityksillä kohdemaata kohtaan on olennainen merkitys matkustuspäätöksen tekemisessä. Negatiiviset ennakoasenteet tiettyjä maita kohtaan voivat nousta matkalle lähdön esteeksi.

Viime vuosien aikana tapahtuneet terrori-iskut, turvallisuustilanteen epävakaus tai poliittiset olosuhteet ovat myös osaltaan jonkin verran vaikuttaneet matka- ja majoituskohteen valintaan. Vannoutuneille ja kokeneille urheilutapahtumamatkailijoille matkakohteen sijainnilla ei yleensä ole merkitystä. Pääasiaa näyttelyä itse urheilutapahtuma ja matkakohde koetaan toissijaiseksi valintakriteeriksi.

Toisin kuin valmismatkapuoella, urheilutapahtumiin matkoja tuottavat matkanjärjestäjät eivät juurikaan vastaanota asiakkailtaan tiedusteluja koskien urheilutapahtuman tai matkakohteen turvallisuutta. Kansainvälisissä urheilutapahtumissa turvallisuustaso koetaan erittäin korkealuokkaiseksi ja sen perusteella mahdollisuus terrori-iskun toteuttamiselle koetaan erittäin epätodennäköiseksi. Huoli turvallisuudesta ei siis nouse kynnyskysymykseksi matkalle lähtiessä. Jos epävarmuuden tunnetta koetaan asiakkaiden keskuudessa, ilmenee se ensimmäisenä kysynnän tyrehtymisenä. Terrorismin sijaan esimerkiksi jalkapallo-otteluiden yhteydessä tapahtuva huliganismi vaikuttaa enemmän turvallisuuteen ja jonka uhka on terrorismia todennäköisempää.

Tehdyn tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että suurimmissa järjestettävissä urheilutapahtumissa, kuten olympialaisissa, MM-kilpailuissa, muissa arvokisoissa sekä suosituimmista urheilulajeissa terrorismin uhka voisi olla suurempi muihin urheilutapahtumiin verrattuna. Suuret urheilutapahtumat vetoavat suuriin yleisömassoihin ja kansainväliseen mediaan, jotka ovat uhkaa selittäviä tekijöitä ja jonka vuoksi suuret urheilutapahtumat voisivat olla houkutteleva kohde. Mutta mitä suurempi tapahtuma on kyseessä, sitä mittaammin turvallisuuteen panostetaan ja sitä epätodennäköisempää onnistuneen terrori-iskun toteuttaminen on.

Urheilutapahtumamatkailu Suomessa on pienen markkinasegmentin ala koko matkailuliiketoimintaa tarkastellessa. Tehty tutkimus osoitti, että ulkomaille suuntautuvassa urheilutapahtumamatkailussa kuluttajien osuus on viime vuosien aikana selkeästi kasvanut yleisen urheilun kiinnostavuuden lisääntymisen myötä. Ennen matkapalveluja myytiin huomattavasti enemmän yrityksille. Kuluttajien kiinnostusta lisää matkojen omatoimisen varamisen jatkuva helpottuminen, mutta samalla yritysten tuottamille palveluille ja ammattitaidolle on yhtä lailla kysyntää.

Suomalaisten keskuudessa jääkiekon MM-kilpailut ovat suosituin urheilutapahtuma, jonne matkustetaan vuosittain suurin kannustusjoukoin. Jääkiekon lisäksi suuret kansainväliset urheilutapahtumat ja arvokisat, kuten olympialaiset, jalkapallon liigasarjat sekä Formula 1 – osakilpailut vetoavat kotimaisiin urheilumatkailijoihin. Näiden suosittujen lajien lisäksi

mielenkiinnon kasvua on osoitettu myös tunnettuudeltaan pienempiin ja eksoottisempiin lajeihin.

Matkailijat ovat digitalisoitumisen myötä tulleet itsenäisemmiksi ja omatoimisemmiksi, jonka seurauksena omatoimimatkailu on myös urheilutapahtumamatkailun puolella tullut suosituksi. Matkanjärjestäjien tuottama palvelu koetaan edelleen kilpailukykyisenä omatoimimatkailuun verrattuna, sillä ammattilaisten tuottaman palvelun varmuutta ja luotettavuutta edelleen arvostetaan.

Suomessa urheilutapahtumamatkailu on kasvava ala niin valmismatkojen kuin omatoimimatkailun puolella ja yhdessä ne täydentävät toinen toisiaan. Urheilumatkailu on globaalisti yksi nopeimmin kasvavia matkailun muotoja ja Suomen markkinoilla on vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia urheilutapahtumamatkailun saralla. Tavallisen lomailun sijaan kuluttajat hakevat tänä päivänä aktiviteetteja ja elämyksiä monipuolisesti ja ovat niistä myös valmiita maksamaan. Tutkimustuloksien mukaan tulevaisuudessa urheilumatkailijoita kiinnostavat edelleen suuret kansainväliset megatapahtumat, mutta samanaikaisesti elämystuote ja kiinnostus marginaalisempiin urheilutapahtumiin tulevat lisääntymään.

Tehdyn tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että asetetuille tutkimusongelmille saatiin luotettavat vastaukset urheilutapahtumamatkailun ammattilaisten näkemysten kautta. Tutkimus antaa mielestäni yleisellä tasolla hyvän kuvan tämän päivän urheilutapahtumamatkailusta, suomalaisesta urheilumatkailijasta sekä matkanjärjestäjän roolista urheilutapahtumamatkojen tuottajana. Tutkimukseen osallistuneiden matkanjärjestäjien näkemykset olivat suhteellisen yhteneväisiä, mikä kuvastaa toimialan sekä oman asiakaskunnan tuntemusta. Matkanjärjestäjien esittämiä näkemyksiä vahvisti lisäksi opinnäytetyön tietoperusta, sillä haastateltavien antamista vastauksista löysin suoria yhtäläisyyksiä teoriaan mm. urheilumatkailijan kuluttajakäyttäytymiseen, motivaatiotekijöihin, urheilutapahtumiin sekä tapahtumaturvallisuuteen.

Koen, että tehdyn tutkimuksen avulla saatiin hyödyllistä tietoa ajankohtaisesta ilmiöstä matkailualan ammattilaisille sekä myös alan opiskelijoille. Alan ammattilaisille tutkimuksen avulla saatu tieto todennäköisesti vahvistaa heidän olemassa olevia käsityksiään matkailijoiden kuluttajakäyttäytymisestä sekä suhtautumista matkustukseen olosuhteiden vaihdellessa. Jatkotutkimusideana esitän vastaavan tyyppisen tutkimuksen toteuttamista määrällisenä kuluttajille. Tutkimusjoukkona voisi toimia esimerkiksi yleisesti ulkomailla urheilutapahtumissa käyneiden tai tiettyyn urheilutapahtumaan osallistuvien urheilumatkailijoiden näkemykset. Näin saataisiin myös kuluttajapuolen näkemys ajankohtaisen ilmiön kokonaisvaltaisesta vaikutuksesta urheilutapahtumamatkailuun.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani kevään 2017 aikana Euroopan eri maihin on kohdistunut useita terrori-iskuja. Nämä siviileihin kohdistetut iskut puhuttavat laajasti ja muuttavat varmasti osaltaan suhtautumistamme turvallisuuteen ja sen merkitykseen lähitulevaisuudessa. Asiantuntijoiden mukaan islamistinen terrorismi on rantautunut tukevasti Eurooppaan ja on arvioitu, että tätä ilmiötä saamme sietää seuraavat kaksikymmentä vuotta uuden terroristisukupolven nousun myötä. (Kuukkanen 2017.)

Vaikka urheilutapahtumien turvallisuus on korkealuokkaista ja terroristit tunnetusti hakevat iskuilleen pehmeämpiä, heikommin vartioituja kohteita, turvallisuustoimenpiteet ja varautuminen terrorismiin myös urheilutapahtumissa on tällä hetkellä huipussaan. Turvallisuuden panostus näkyi tämän keväisen Mestarien liigan Walesin Cardiffissa pelatussa loppuottelussa. Manchesterissa tapahtuneen terrori-iskun jälkeen turvajärjestelyiden sanottiin olevan sarjahistorian korkeimmat ja jonka seurauksena ensimmäistä kertaa loppuottelu pelattiin suljetun katon alla. (Keegan 2017.) Näkyvät toimenpiteet ja näkyvä valvonta luo turvallisuuden tunnetta ja vahvistaa samalla mielikuvaa siitä, että työtä tapahtuman turvallisuuden ja häiriöttömän läpiviennin eteen todella tehdään. Tapahtumissa turvallisuuden korostaminen näkyvämmällä valvonnalla on lähes poikkeuksetta toteutettavissa, mutta tapahtuma-alueiden ulkopuolella viranomaisresurssit ovat aina rajallisemmat.

Ajankohtaisella ilmiöllä ja lähiaikoina tapahtuneilla iskuilla on jo ollut vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen suurten väkijoukkojen kokoontumisten yhteydessä. Mahdollisten iskujen pelko voi kärjistyessään pahimmillaan aiheuttaa kaaosta ja paniikkia. Näin kävi Torinossa, jossa niin ikään Mestarien liigan loppuottelua kaupungille kokoontuneiden tuhansien Juventus-kannattajien keskuudessa syntyi loukkaantumisiin johtanutta pakokauhua alueen läheisyydessä mahdollisesti ammutuista ilotulitteista, joita paikan päällä olleet luulivat pommeiksi. (Pili & Scherer 2017.) Terrorismin todellinen vaikuttavuus ilmiönä pystytään arvioimaan vasta muutaman vuoden kuluttua, mutta on selvää, että tiuhaan tapahtuvat iskut tulevat ainakin hetkellisesti vaikuttamaan ihmisten liikkuvuuteen, matkustamiseen ja kohdevalintoihin. Emme ole tottuneet nykyiseen tilanteeseen, jossa terrorismin uhka on todellista ja jossa turvallisuuden tunnetta joudutaan kyseenalaistamaan. Aika näyttää, mihin suuntaan vallitseva tilanne kehittyy. Pelolle on kuitenkin turha antaa valtaa ja normaalia elämää pitää pystyä elämään ilman suurempia rajoitteita. Urheilutapahtumien osalta turvallisuuden kiinnitetään varmasti jatkossakin erityishuomiota, jotta tapahtumaan osallistuvat voivat levollisin mielin keskittyä nauttimaan elämyksistä ja ainutlaatuisesta tunnelmasta, jota urheilu parhaimmillaan katsojilleen tarjoaa.

7.2 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyöprosessini käynnistyi syksyllä 2016 intensiiviseminaarin merkeissä. Tuolloin ajattelin vielä valmistuvani saman vuoden joulukuussa. Syksyn aikana suoritin opiskeluryhmäni aikataulun mukaisia kursseja ja nopeasti jouduin toteamaan, että siirrän opinnäytetyön aloituksen suosiolla seuraavan vuoden alkuun, jolloin voin keskittyä yhteen asiaan kerrallaan. Seminaarin aikana sain opinnäytetyön aiheen valittua ja opinnäytetyösuunnitelman tehtyä. Aiheen valintaan vaikutti oma henkilökohtainen kiinnostus urheiluun, urheilutapahtumiin sekä tapahtumajärjestämiseen alana, josta toivon tulevaisuudessa löytäväni myös työpaikan. Päätin yhdistää mielenkiintoni kohteet sekä tarttua erittäin ajankohtaiseen matkailuun vaikuttavaan ilmiöön.

Vuoden vaihteessa jäin vanhempainvapaalta kevään kestäväälle opintovapaalle, jonka aikana olen samalla hoitanut kotona esikoispoikaani. Vaikka olen ollut koko opiskeluaikani äitiyslomaa lukuun ottamatta työelämässä, silti koen, että vanhemmuuden ja opintojen yhdistäminen on ollut huomattavasti haastavampaa. Kaikki ei aina mene suunnitellusti ja aikaa opinnäytetyön tekemiselle on joutunut ottamaan pois perheen yhteisestä ajasta. Opinnäytetyön tekeminen ja työn valmistuminen on edennyt täysin lapseni ehdoilla alusta alkaen, mutta silti koen aikataulujen sovittamisen yhdeksi haasteellisimmista asioista tämän prosessin aikana.

2016 loppuvuoden rutistus viimeisten kurssien ja muiden raportointien osalta vaikutti siihen, että minulla kesti hetken aikaa päästä opinnäytetyön tekemiseen kiinni. Tammikuun lopussa pääsin lopulta työstämään teoriaosuutta ja syvennyin aiheeseeni tarkemmin. En laatinut tarkkaa aikataulua työn etenemiselle ja sallin itselleni leppoiseremmän työtahdin. Jälkikäteen totean, että viikkokohtainen suunnitelma olisi auttanut työn ripeämpää ja johdonmukaisempaa edistymistä.

Opinnäytetyöprosessiin kuului lähteisiin tutustuminen, tietoperustan kirjoittaminen, tutkimuksen suunnittelu ja sen toteutus sekä tulosten analysointi ja johtopäätösten pohtiminen. Opinnäytetyön tietoperustan kanssa tein töitä pitkään. Aineistoa oli tarjolla runsaasti ja olemassa olevan tiedon tiivistäminen sekä tutkittavan aiheen rajaaminen ottivat oman aikansa. Kevään puolivälissä koitti pieni svantovaihe, jossa tuntui kuin mikään asia ei olisi edennyt mihinkään suuntaan. Kuitenkin samanaikaisesti tekstiä muodostui pala palalta. Kaksi viimeistä kuukautta ovat sujuneet huomattavasti nopeammalla tahdilla. Sain ohjaajan kanssa lopulta sovittua tarpeellisen tapaamisen huhtikuun lopulle, jonka jälkeen pystyin laatimaan aikataulua työn valmistumiselle sekä käynnistämään tutkimukseni ja ottamaan yhteyttä haastateltaviin. Haastatteluiden teko oli mielekästä, mutta haastatteluiden litte-

rinti oli erittäin työläs ja aikaa vievä työvaihe. Yhden haastattelun litterointiin kului noin kolme tuntia aikaa. Kuluneen toukokuun aikana mieheni on myös pitänyt perhevapaita kolmen viikon verran, jotka osaltaan ovat vieneet aikaa pois työn kirjoittamiselta. Tämän irtioton olen kuitenkin tehnyt tietoisesti ja hyvillä mielin.

Opinnäytetyön tekemisessä haastavinta on ollut aiheen rajaus ja ajankäyttö. Kun isoja aihealueita koittaa rajata, joista itsessään saisi useamman tutkimuksen tehtyä, on se vienyt paljon aikaa ja kun aikaa on käytettävissä kerrallaan hyvin rajallinen määrä, on työn eteneminen tuntunut takkuiselta. Työtä tehdessä aikaa söi myös joka kerta työhön sisään pääsy ja ajatuksesta uudelleen kiinni saaminen. Katkoiset ja joskus unettomatkin yöt eivät ole ainakaan edesauttaneet ajatukseni juoksua. Silti olen mielestäni kyennyt hallitsemaan tätä projektia ja työn tekeminen on koko ajan edistynyt asetetun aikataulun puitteissa.

Vuoden 2016 aikana suoritetut suuntautumisopintoni liittyivät tapahtuma-alaan ja tapahtumajärjestämiseen. Opinnäytetyön tietoperustaa varten kirjallisuuteen tutustuessi koen, että olen käytyjen opintojen lisäksi syventänyt omaa tietämystäni tapahtuma-alasta. Erityisesti tapahtumaturvallisuutta käsittelevät aihealueet ovat tulleet tutuksi. Lisäksi tehdyn tutkimuksen ja alan ammattilaisten haastattelujen kautta oma tietämys urheilutapahtumamatkailusta kasvoi merkittävästi. Vaikka olen ammattini puolesta asiakaspalvelutehtävissä ja ihmisten kanssa tekemisissä, reilun vuoden verran täysin työelämästä poissa olleena koen, että haastattelututkimus ja ihmisten kohtaaminen teki itselleni pelkästään hyvää. Normaalirotiineista hetkeksi irtautuminen innosti myös tutkimustulosten analysointiin ja työn valmiiksi saattamiseen.

Opinnäytetyöprosessin alussa kunnianhimoinen tavoitteeni valmistua puoli vuotta etuajassa kääntyi nopeasti pidempikestoisempaan projektiin. Määrittelin opinnäytetyösuunnitelmani saavani työn valmiiksi toukokuun 2017 aikana ja nyt touko-kesäkuun vaihteessa tässä pisteessä suurin piirtein ollaan. Olen tyytyväinen, että asettamani aikataulu on siinä suhteessa pitänyt. Työni esitys ja valmistuminen siirtyy kesän yli, mutta opintojeni saattaminen loppuun ja valmistuminen restonomiksi näyttää varmalta ennen paluutani työelämään syksyllä.

Lähteet

Allen, J., O'Toole, W., Harris, R. & McDonnell, I. 2011. Festival & Special Event Management. John Wiley & Sons Australia, Ltd.

Bennett, C. J., & Haggerty, K. 2011. Security Games: Surveillance and Control at Mega-Events. Luettavissa:
https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=be6sAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=security+games:+surveillance+and+control&ots=So_ynOXqlc&sig=s-KNRYne3dWcMVeIDKIIWYbEwrg&redir_esc=y#v=onepage&q=security%20games%3A%20surveillance%20and%20control&f=false. Luettu: 24.3.2017.

Buncombe, A. 2008. Sri Lankan minister killed in suicide attack on marathon. Luettavissa:
<http://www.independent.co.uk/news/world/asia/sri-lankan-minister-killed-in-suicide-attack-on-marathon-805404.html>. Luettu: 16.2.2017.

Burtsov, P., Rissanen, J. & Martti, E. 2016. Tilastot: Elämme terrorismin kulta-aikaa – Länsimaat pelkkä sivunäyttämö. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9104111>.
Luettu: 10.2.2017.

Coslett, P. 2007. Aintree evacuated. Luettavissa:
http://www.bbc.co.uk/liverpool/content/articles/2006/12/01/local_history_aintree_1997_feature.shtml. Luettu: 14.2.2017.

Ervasti, A-E. & Manner, M. 2017. Mitä Dortmundin bussi-iskusta tiedetään? Luettavissa:
<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005167527.html>. Luettu: 12.4.2017.

Europol 2016. EU Terrorism Situation & Trend Report (TE-SAT). Luettavissa:
<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report>. Luettu: 27.1.2017.

Funk, D. 2008. Consumer Behaviour in Sport and Events: Marketing Action. Elsevier. Oxford.

Getz, D. & Page, J. C. 2016. Event Studies; Theory, Research and Policy for Planned Events. Routledge. Oxon.

Global Sport Tourism Summit 2016. The Sport Tourism Experience, The Quality Expectation. Luettavissa: <http://sporttourismsummit.com/the-sport-tourism-experience-the-quality-expectation/>. Luettu: 5.3.2017.

Hamilos, P. 2008. Dakar rally cancelled at last minute over terrorist threat. Luettavissa: <https://www.theguardian.com/world/2008/jan/05/france.sport>. Luettu: 14.2.2017.

Hinch, T. & Higham, J. 2011. Sport Tourism Development. Channel View Publications. Bristol.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

History 2017a. Bombing at Centennial Olympic Park. Luettavissa: <http://www.history.com/this-day-in-history/bombing-at-centennial-olympic-park>. Luettu: 14.2.2017.

History 2017b. Boston Marathon Bombings. Luettavissa: <http://www.history.com/topics/boston-marathon-bombings>. Luettu: 20.2.2017.

Horner, S. & Swarbrooke, J. 2016. Consumer Behaviour in Tourism. Routledge. Oxon.

Hospitality ON 2015. Overview of the impact of 9-11 on America's hotel industry. Luettavissa: <http://hospitality-on.com/en/news/2015/11/19/overview-of-the-impact-of-9-11-on-americas-hotel-industry/>. Luettu: 30.4.2017.

Iivari, P. 2012. Matkailun turvallisuus; Globaalit muutokset – paikalliset vaikutukset. Rovaniemen ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kane, D. 2015. Security guard prevented bomb detonating inside Stade de France' in Paris. Luettavissa: http://www.eurosport.com/football/security-guard-prevented-bomb-detonating-inside-stade-de-france-in-paris_sto4991387/story.shtml. Luettu: 16.2.2017.

Keegan, M. 2017. Champions League final in Cardiff to witness 'biggest sporting security operation of the year'. Luettavissa: <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-4562760/Champions-League-final-witness-huge-security-operation.html>. Luettu: 6.6.2017.

Kokkonen, Y. 2017. Tutkijat Dortmundin pommi-iskusta: Ei terroria, vaan aivan uudenlainen talousrikos. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9574667>. Luettu: 22.4.2017.

Kuukkanen, T. 2017. Tutkija: Islamistisen terrorismin aikakausi jatkunee ainakin 20 vuotta. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9649545>. Luettu: 6.6.2017.

Lilja, E. 2016. Turvaton olympiaisäntä – Ryöstöt ja kuolemantapaukset ovat osoittamassa pelot Rion vaaroista todeksi. Luettavissa: <http://www.hs.fi/urheilu/art-2000002914710.html>. Luettu: 5.3.2017.

Masterman, G. 2004. Strategic Sports Event Management; an International Approach. Elsevier. Oxford.

Morgenstein, M. & Hanna, J. 2015. Serious plans for explosions' cancel Netherlands-Germany soccer match. Luettavissa: <http://edition.cnn.com/2015/11/17/europe/germany-netherlands-soccer-canceled/>. Luettu: 20.2.2017.

NBC News 2016. Rio Readies for Worst as Terror Threat Hangs Over Olympics. Luettavissa: <http://www.nbcnews.com/storyline/2016-rio-summer-olympics/rio-readies-worst-terror-threat-hangs-over-olympics-n619031>. Luettu: 5.3.2017.

Parent, M. & Smith-Swan, S. 2013. Managing Major Sports Events; Theory and Practice. Routledge. Oxon.

Parkkinen, J. 2017. Nizzan tapahtumat koskettivat Laurentin perhettä läheltä - Terrori-iskut saaneet suomalaiset harkitsemaan matkustamistaan. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-9583461>. Luettu: 28.4.2017.

Pereira, I. 2016. NYC marathon: NYPD ready with 'several thousand' cops to keep race safe, O'Neill says. Luettavissa: <http://www.amny.com/news/nyc-marathon-nypd-ready-with-several-thousand-cops-to-keep-race-safe-o-neill-says-1.12548790>. Luettu: 1.3.2017.

Petroff, A. & Soares, I. 2016. Tourists are flocking to these places to avoid terrorism risks. Luettavissa: <http://money.cnn.com/2016/08/22/news/travel-tourism-spain-portugal-italy/>. Luettu: 21.5.2017.

- Pili, G. & Scherer, S. 2017. More than a thousand Juventus fans injured in stampede in Turin. Luettavissa: <https://www.reuters.com/article/us-soccer-champions-final-italy-panic-idUSKBN18U0XX>. Luettu: 6.6.2017.
- Rise, K. 2011. IATA Analyzes Long-Term Impact of 9/11 on Aviation Industry. Luettavissa: <http://www.travelpulse.com/news/features/iata-analyzes-longterm-impact-of-911-on-aviation-industry.html>. Luettu: 30.4.2017.
- Rossi, J. 2016. Vuoden 1972 terrori-isku Münchenin olympialaisiin muistetaan hyvin. Luettavissa: <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002912434.html>. Luettu: 13.2.2017.
- Saaranen, A. & Puusniekka, A. 2006. Sisällönanalyysi. Luettavissa: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html. Luettu: 24.5.2017.
- Shipway, R. & Fyall, A. 2012. International Sports Events; Impacts, Experiences and Identities. Routledge. Oxon.
- Shone, A. & Parry, B. 2013. Successful Event Management; A Practical Handbook. Cengage Learning. Hampshire.
- Sisäministeriö 2017a. Terrorismin torjunta. Luettavissa: http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus/rikostorjunta/terrorismin_torjunta. Luettu: 23.1.2017.
- Sisäministeriö 2017b. Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2017. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79235/03%202017_Vakivaltaisen%20ekstremismin%20tk%201_2017.pdf?sequence=1. Luettu: 27.2.2017.
- Spaaij, R. 2012. Understanding Lone Wolf Terrorism; Global Patterns, Motivations and Prevention. Springer. Dordrecht.
- Sportcal 2016. Global Sports Impact Report 2016. Luettavissa: http://www.sportcal.com/pdf/gsi/Global_Sports_Impact_Report_2016_Sample_Pack_07092016.pdf. Luettu: 5.3.2017.
- Standeven, J. & De Knop, P. 1998. Sport Tourism. Human Kinetics.
- Suni, H. 2016. ”Yksinäiset sudet” ovat terrorismin uusi ase. Luettavissa: <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002911937.html>. Luettu: 1.3.2017.

- UEFA 2002. Madrid hold off brave Barcelona. Luettavissa:
<http://www.uefa.com/uefachampionsleague/season=2001/matches/round=1548/match=1024728/postmatch/report/index.html#madrid+hold+brave+barcelona>. Luettu: 16.2.2017.
- Walker, A. 2015. Paris attacks: Assessing the economic impact. Luettavissa:
<http://www.bbc.com/news/business-34965000>. Luettu: 5.3.2017.
- Weed, M. 2008. Olympic Tourism. Elsevier. Oxford.
- Weed, M. & Bull, C. 2004. Sports Tourism: Participants, Policy and Providers. Elsevier. Oxford.
- Wilkinson, I. 2002. Terrorist bomb injures nine at stadium. Luettavissa:
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/spain/1392941/Terrorist-bomb-injures-nine-at-stadium.html>. Luettu: 14.2.2017.
- Wuorela, M. 2017. Monte Carlon rallionnettomuudessa loukkaantunut katsoja on kuollut. Luettavissa: <http://yle.fi/urheilu/3-9413620>. Luettu: 30.3.2017.
- Zidan, A., Leppänen, M., Nieminen, I-M. & Kerola, P. 2015. Isis kertoi tehneensä Pariisiin terrori-iskut – kuolleita ainakin 127. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-8455836>. Luettu: 16.2.2017.

Liitteet

Liite 1. Haastattelulomake

”Terrorismin vaikutus kansainvälisiin urheilutapahtumiin suuntautuvaan matkailuun”

Vastaajan ja matkailuyrityksen taustatiedot

1. Mikä on taustanne urheilumatkailun parissa?
2. Kuinka suuri osuus yrityksenne liikevaihdosta tulee urheilutapahtumamatkailusta?
3. Kuinka monta matkailijaa vuosittain matkustaa kauttanne katsomaan urheilutapahtumia ulkomaille?
4. Mitkä urheilutapahtumat ovat matkailijoiden keskuudessa suosittuja?

Matkakohteen turvallisuus ja kuluttajakäyttäytyminen

5. Onko asiakkaiden kuluttajakäyttäytyminen urheilutapahtumamatkailussa muuttunut millään tavoin viimeisen 7 vuoden aikana (2010-luvulla)?
6. Kiinnostaako asiakkaita yleisesti matkakohteen turvallisuus?
7. Vaikuttaako kohdemaata, jossa urheilutapahtuma järjestetään, asiakkaiden matkustuspäätökseen?
8. Koetteko, että joissain Euroopan maissa tai kohteissa terrorismi tai sen uhka olisi suurempaa?

Urheilutapahtuman turvallisuus ja kuluttajakäyttäytyminen

9. Kiinnostaako asiakkaita urheilutapahtuman turvallisuus?
10. Onko matkoihinne sisältyneissä urheilutapahtumissa koskaan ilmennyt terrorismia tai sen uhkaa?
11. Kuinka kansainvälinen turvallisuustilanteen epävakaus otetaan huomioon urheilutapahtumamatkojen suunnittelussa ja toteutuvissa matkoissa?
12. Ovatko viimeaikaiset Euroopassa tehdyt terrori-iskut tai muut levottomuudet vaikuttaneet asiakaskuntanne kuluttajakäyttämiseen tai matkustuspäätökseen?

13. Suuriin urheilutapahtumiin järjestetään monipuolisesti valmismatkoja eri matkanjärjestäjien toimesta. Ovatko jotkut Euroopassa tänä vuonna järjestettävät urheilutapahtumat mielestänne riskialttiita terrorismille tai sen uhkalle? Mainitkaa urheilutapahtumia, joissa mielestänne on suuri-, kohonnut-, tai lievä terrorismin riski tai ei riskiä lainkaan.
14. Ranska on ollut uutisoinnin keskiössä terrorismin ja epävakaan turvallisuustilanteen vuoksi ja maa on joutunut kohtaamaan tuhoisia siviileihin kohdistuneita terrori-iskuja. Tämän kevään jääkiekon MM-kisat järjestetään osittain Pariisissa. Onko Pariisin turvallisuustilanne herättänyt kysymyksiä tai muuta reagointia MM-kisamatkalle lähtevien asiakkaiden keskuudessa?
15. Urheilutapahtumiin suuntautuvassa matkailussa omatoiminen matkojen räätälöinti on yleistä. Kuinka koette kansainvälisen turvallisuustilanteen epävakauden vaikuttavan matkanjärjestäjien tuottamiin valmismatkoihin verrattuna omatoimimatkailuun?
16. Miten ennakoitte kuluttajakäyttäytymisen urheilutapahtumamatkailussa muuttuvan lähitulevaisuudessa ja mitkä tekijät muutokseen vaikuttavat?